

Tvůrčí život

ČASOPIS ČESKÝCH UNITÁŘŮ

ročník 6 / 2017

číslo 3

Návrat myslí
domů

Cesta
za osobním
vědomím

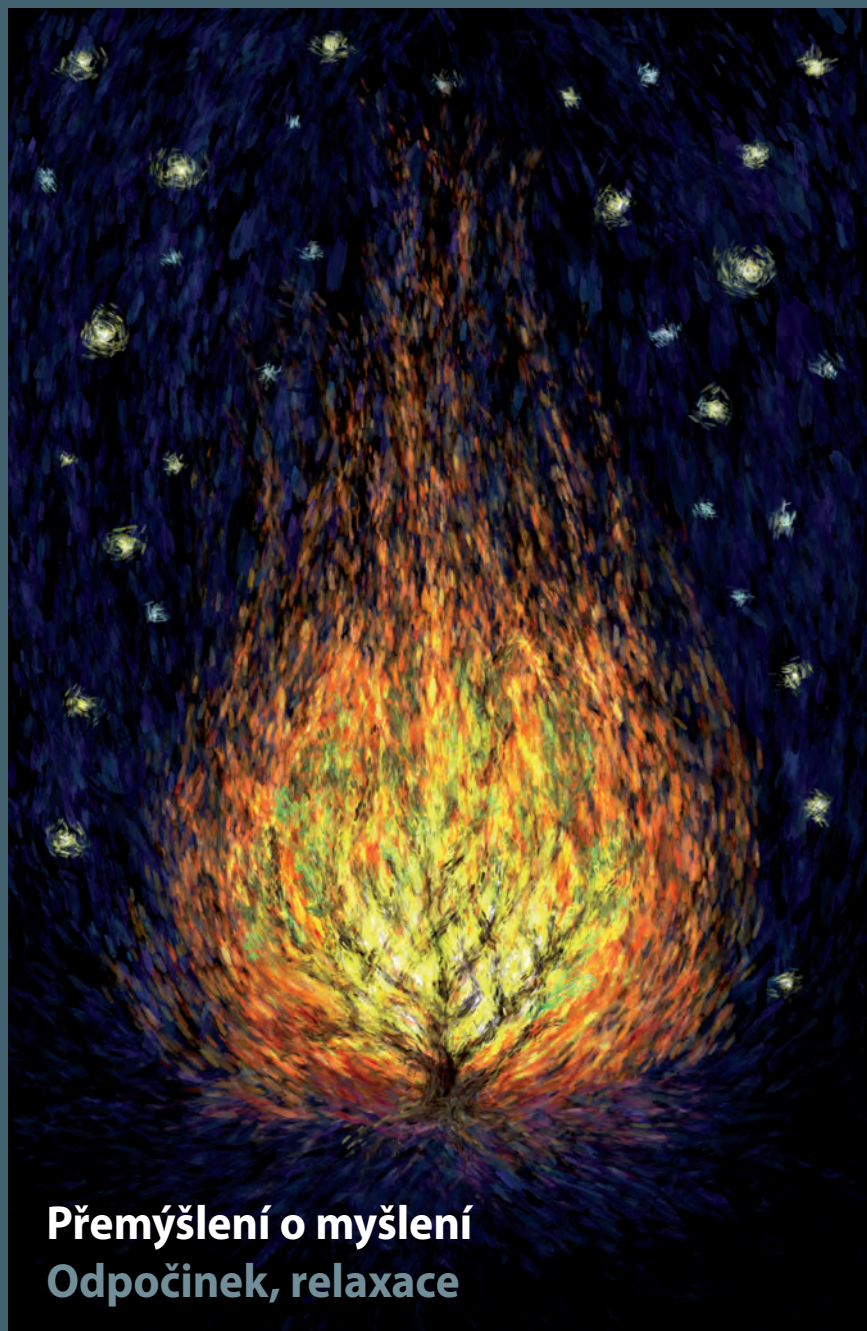
Anketa
o odpočinku
a relaxaci

Sněm britských
unitářů 2017

Projekt Flower
Communion

Co je v našich
rukou?

Obec unitářů
v Ostravě

Přemýšlení o myšlení
Odpočinek, relaxace

Předmět hlavního tématu tohoto čísla Tvůrčího života, tedy myšlení, je neustále s námi, s každým člověkem. Nebýt myšlení, nemohlo by být nikdy nic řečeno ani napsáno. Myšlení a jeho širší pojetí, vědomí, je naprosto výchozí a základní pro veškeré naše poznání nebo poznávání čehokoliv. Mnohé nauky o člověku to dávno znají a postupně na to přicházejí i přírodní a zejména exaktní vědy, které dlouhá staletí s něčím, jako je vědomí, jako by neměly potřebu počítat. Myšlením se od nepaměti zabývaly téměř všechny filozofické směry, ale také veškerá náboženská učení, neboť náboženství je práce s myslí či vědomím, a to práce, která vyžaduje celého člověka. S Dr. Norbertem Fabianem Čapkem si připomeňme, že „náboženství [si] v unitářském pojetí činí nárok na celý myšlenkový organismus člověka, na celou životospřávu člověka, na jeho poměr k lidem“.¹

Je však třeba o myšlení přemýšlet? Tuto otázku jsem zvolila záměrně, při vědomí nejednoznačné a ne pro všechny čtenáře uspokojivé odpovědi. Osobně si totiž stále naléhavěji „o myšlení myslím“, že nemá být jen zkoumáno zvenčí (ve filozofii nebo náboženských soustavách), ale mělo by být také předmětem a do jisté míry snad i nástrojem poznání sebe sama neboli sebepoznání. To se snadno řekne, ale co to vlastně je, ono dnes dosti módní „sebeoznání“? Stačí vyjít z toho, že vlastně každý individuální život je napínavým a zajímavým příběhem mysli. Člověk může i bez vazby na jakékoli náboženství nebo metodu duchovního výcviku zažít příběh, v němž může sám sebe poznat zcela jinak, než by kdy tušil.

Při psaní článků do tohoto čísla došlo k zajímavému jevu: několik autorů v něm nezávisle na sobě poprvé popisuje vlastní zážitky, v nichž je „hlavní hrdinkou“ mysl a které vlastně neskončily tím, že se v minulosti udály.

Za spolupráci na jeho přípravě děkuji především RNDr. Milanu Lustigovi a moravskému nestorovi jógy prof. Miloši Dokulilovi, ale i všem ostatním, kteří nám darovali část svého volného času a napsali třeba právě o volnočasovém odpočinku a relaxaci či texty k dalším tématům.

Dovolte mi uzavřít tento úvodník ještě jednou úvahou N. F. Čapka, která výše řečené krásně vystihuje: „Co je myšlenka? Je prapříčina všeho, co jest. Na počátku nebylo slovo, ale myšlenka, a slovo bylo materializací myšlenky. Z myšlenky vzniklo vše, co jest, a bez myšlenky nic není učiněno, co kdy učiněno bylo.“²

Jarmila Plotěná

1 Norbert Fabian Čapek, *Je racionalism oprávněn?*, *Cesty a cíle* 2, 1924, s. 24.

2 Týž, *Myšlenky*, Praha: Unitaria 2010, s. 70.

OBSAH

1 Editorial

3 ŽIVÉ TÉMA: PŘEMÝŠLENÍ O MYŠLENÍ ANEB JAK ČLOVĚK SMÝŠLÍ, TAKOVÝ JE

3 Návrat mysli domů. Zamyšlení nad myšlením (*Jarmila Plotěná*)

10 Poněkud komplikovaná (a hodně dávná) cesta za osobním vědomím (*Miloš Dokulil*)

14 Kopat na vlastním dvorku (*Pavel Sedlák*)

16 Umíme ocenit myšlení? (*Milan Lustig*)

18 Film života, rychlost myšlení (*Milan Lustig*)

20 STUDIE, ZAMYŠLENÍ: ODPOČINEK, RELAXACE

20 Anketa o odpočinku a relaxaci (*připravil Milan Lustig*)

22 KALEIDOSKOP

22 Sněm britských unitářů – příležitost se inspirovat? (*Lucie Hrabánková, Kristýna Ledererová Kolajová, Petr Samojský*)

28 Projekt Flower Communion (*Kristýna Ledererová Kolajová*)

29 DUCHOVNÍ ROZHLÉDNUTÍ

29 V našich rukou (*Sarah Tinker*)

33 ČESKÉ UNITÁŘSKÉ OBCE A SKUPINY

33 Minulost a současnost obce v Ostravě (*rozhovor s ostravskými unitáři*)

41 DĚTSKÉ STRÁNKY

41 Odpočinek a relaxace (*Milena Hosenseidlová*)

SLOVO ZÁVĚREM

43 V našich rukou (*Daniel Costley*)

Návrat mysli domů Zamyšlení nad myšlením

Jarmila Plotěná

Proměny mysli. (Autorkou všech obrazů je J. Plotěná, všechna foto M. Lustig.)

To je ale pozoruhodné téma, tedy téma hodné naší pozornosti! Řekla bych, že přímo dobrodružné, napínavé a nějak pořád nové. Proč? Z mého pohledu především proto, že naše mysl, myšlení, myšlenky jsou stále a všude s námi. Jsou naším vnitřním světem nebo naší nejvlastnější podstatou. Zkrátka ono téma se týká každého člověka, ať už se o ně zajímá, nebo ne. „Co na tom máte, prostě přemýšlím a co má být?“, řekne si někdo, a dokonce když se ho zeptáte, na co právě myslí, má-li odpovědět pravdivě, tak někdy ani neví. V hlavě se mu honí myšlenky zcela bezděčně, aniž by se zajímal, odkud pocházejí, aniž by se ptal, co je mysl. Aniž by si povšiml oné zajímavosti, že vlastně „myslí“ i ve snech a své myšlenky i pocity si po

Co můžeme získat cestováním na Měsíc, nejsme-li schopni překročit propast, jež nás dělí od nás samých?

THOMAS MERTON

probuzení někdy navíc dobře pamatuje, až mu ještě nějakou dobu překrývají běžnou denní realitu. Jak dobře si zapamatuje své sny, závisí na tom, ve které fázi spánku se probudí. Během spánku beze snů jako by se „propadl“ někam, kde myšlenky nemá a kde není ani on, tak jak se zná. Když se probudí ze zvlášť hlubokého spánku, musí se „teprve najít“ a uvědomit si, kde je (či dokonce kdo je), co se děje, jaký je den, kolik je hodin a co má naplánováno.

Až se divím, že takovému člověku není divné, že i při těchto proměnlivých situacích (kdy jako by se jeho mysl neustále odkudsi vynořovala a zase ztrácela), on sám stále trvá, zůstává či existuje. A to dokonce, což už je hodně troufalé tvrdit, i tehdy, když takzvané ztratí vědomí. Mnohý člověk pak po jeho znovunabytí vypráví, co se kolem dělo nebo co se dělo za zdí, za rohem, tedy někde, kam nemohl vidět ani nic odtud slyšet, a ono se potvrdí, že se odehrálo přesně to, co on popisuje.

TROŠKU VZPOMÍNEK

Vzpomínky, to je také něco, co k nám lidem bytostně náleží. Budu teď hodně osobní, když vzpomenu, jak se žilo ještě před několika desítkami let, vlastně v minulém století.

Měla jsem o dost starší rodiče, obětavé a velice tolerantní, ale také hodně zaměstnané. Vyrostla jsem hlavně v přírodě, ve velké zahradě a byla ponechaná často sama sobě, alespoň do svých šesti let. (Přiznám se, že nejsem absolventkou mateřské školy.) Měli jsme sice jako jedni z mála v našem městečku televizi, ale tu kvůli zprávám sledoval denně jen můj tatínek.

Společně jsme se na ni dívali pouze v neděli odpoledne a o svátcích. Život v porovnání se současností byl o hodně jiný, podnětů a informací bylo mnohem méně.

Často se do doby svého dětství tak nějak „vžívám“. Zajímá mě, jak jsem tehdy uvažovala a na některé momenty si i dosti jasně vzpomínám. Například si pamatuji z předškolních let i jeden svůj sen. Zdál se mi po návratu z jednoho zřejmě nedělního rodinného výletu. Byli jsme tehdy někde u Olomouce a navštívili jsme kterýsi starý kostel nebo kapli. Dodnes nevím, kde to přesně bylo. Jak si vybavuji podobu té stavby, byla asi barokní. Ve snu jsem se pak v tom kostele ocitla, ale nějak zcela neobvykle, takže na ten zážitek nemohu zapomenout: hrály varhany a kolem bylo bílo, bílé rozptýlené světlo bylo všude, sama nádherná hudba jako by byla tím světlem a ani já jsem nějak nebyla ohraničená „sama sebou“, byla jsem v prostoru a zároveň i tím bílým, jakoby mléčným světlem a také tou hudbou.

Vzpomínám si rovněž, že jsem asi ve druhé nebo třetí třídě dostala za vysvědčení fialovou molitanovou mycí houbu. S tím pro mne úžasným dárkem si spojuji svoji vážnou obavu, že po ukončení (pro mě tehdy převelice dlouhého) školního roku se mi změní myšlení a já po prázdninách už třeba nebudu mít ráda školní předměty jako češtinu, psaní a kreslení a budu nějaká jiná. Dodnes nevím, proč jsem nepřemýšlela nad tím, co budu dělat, až vyrostu, ale záleželo mi na tom, jak budu myslet, až budu starší. Zřejmě jsem si představovala, že když se změní myšlení, tak se člověk stane někým jiným.

V sedmé třídě krátkodobě suploval naši učitelku fyziky učitel, který vysvětloval látku velice poutavě a srozumitelně, i složité věci dovedl skvěle objasnit. Tenhle pedagog nás pak v osmé a deváté třídě vyučoval chemii. Hned v první hodině nám řekl: „U mě se naučíte chápat, že všechno je hmotné, že prostor mezi tímto stolem a tabulí je totéž, co ten stůl a tabule, a též podstaty je všechno, co existuje.“ Přihlásila jsem se: „Prosím, a je také myšlení hmotné?“ Chvilí bylo ticho. „To ti vysvětlím,“ řekl, „to je jako černá kočka ve sklepě, ona nemůže vyskočit ze sklepa a zanechat tam svoji černou barvu. A až

přijde tvůj otec za mnou do školy.“ Učitel mému tatínkovi řekl prý velice přátelsky, že mu kladu zajímavé otázky, nad nimiž je třeba přemýšlet, a dal mu pro mě dlouhý seznam literatury. Dosti mě to zklamalo, byl to vyložené ateismus tak z padesátých let. Nad tou „černou kočkou ve sklepě“ jsem pak často musela přemýšlet. Ať jsem to obracela jakkoliv, vždy mi vyšlo, že to není dobré přirovnání. Kočka přece není „zdrojem“ černé barvy, tak jako měla být hmota, například mozků, zdrojem myšlení. Dnes si říkám, že to přirovnání bylo možná schválně takové, byl počátek sedmdesátých let, a nebylo radno některé věci veřejně prezentovat. Tentýž učitel si nikdy nevzal od žáků květiny. Považoval to za hloupou zbytečnost. V můj poslední školní den na základní devítileté škole si však ode mne vzal růži a řekl mi: „Nestuduj přírodní vědy, dlouho bys v nich musela hledat to, co tě zajímá, studuj filozofii, to je kratší cesta.“ Po letech jsem se dozvěděla, že pan profesor cvičil tajně jógu a meditoval. Inu, doba tehdy byla taková, že ke všemu, co nebylo oficiálně ve školních osnovách, se člověk musel dopracovávat složitou, až dobrodružnou cestou. A právě tak napínává je pro mě dodnes „cesta po stopách myslí“, přičemž nemůžeme dnes ani dost ocenit všechny možnosti přístupu k informacím a možnosti komunikace na toto, kdysi tolik tabuizované téma.

Jóga, pokud se vůbec směla praktikovat, tak výhradně hathajóga, tedy „pouze“ tělesná cvičení pozic (ásán). O práci s myslí, meditacích a o nějakém hlubším sebezkoumání se nesmělo mluvit. Literatura na toto téma nebyla dostupná. V osmašedesátém roce se otevřela stavidla a náhle bylo jasné, o co mají lidé zájem. Byl to prudký, žel krátce trvající rozmach různých duchovních učení a meditačních technik, proutkaření a všeho možného. Přednášky o čemkoliv duchovním byly plné horlivých zájemců. Byla jsem tehdy teprve v šesté třídě a na malém městě, takže jsem toto duchovní národní vření ani moc nezažila. Až v osmdesátých letech jsem je začala objevovat, nejprve díky mému školnímu lékaři na fakultě, MUDr. Abrahámovi, který mi půjčoval knihy o józe, a prof. Karlu Makoňovi, s nímž mě pan doktor seznámil, a od poloviny osmdesátých let hlavně díky Unitarii, kam

mě také MUDr. Abrahám přivedl. Před rokem 1989 jsme se setkávali s Karlem Makoněm jako nevelká skupina zájemců v soukromých bytech obětavých brněnských přátel.

Tou dobou jela moje maminka do Karlových Varů na léčení žaludku, a protože měla krátce po operaci prasklého žaludečního vředu, měla jsem jet s ní jako doprovod. Prožila jsem tam mnoho téměř neuvěřitelných příběhů, z nichž jeden se přímo týká našeho tématu. Začal takto: „Když už budete v Karlových Varech,“ řekl mi prof. Makoň, „pozdravujte ode mne paní Marii K.“ A dal mi její adresu. „Je to jogínka, už hodně v letech. Mnoho ví a ledaco vám vysvětlí a ne, abyste se ptala, až ji uvidíte, jestli je babička doma, ona ta paní totiž moc nestárne.“ Dodal.

Jak jsem později viděla, skutečně moc nestárla. Ptala se mě, co dělám a jestli cvičím jógu. Nezajímalo ji, co jsem četla, ale chtěla vědět, „co jsem zažila“. Byla jsem na rozpacích, s jógou jsem se teprve seznamovala, neměla jsem žádné zvláštní zážitky spojené s meditací nebo cvičením ásán. Přišla jsem k ní proto, aby mi vysvětlila to, co jsem si sama pro sebe s úplnou samozřejmostí nazvala „činky“. A tak jsem jí vyprávěla to málo, co jsem „o činkách“ uměla říct: Bývala jsem jako dítě často nemocná, nějaké zánehy v krku a dvakrát i zápal plic, skoro vždycky to onemocnění bývalo horečnaté. Jednou jsem měla velice vysokou horečku, bylo mi hodně špatně a žádné léčení nezabíralo. A najednou všechna ta horkost, tíha a bolest byly pryč, bylo mi lehce, jasně a krásně, nejkrásněji, jak jen vůbec může kdy být. – To pro mne byly „činky“: totiž jedna část, která ke mně patřila a které už nic nebylo, klidně ležela a ta druhá část, která o tom věděla a všechno to mohla jasně a klidně pozorovat, byla vědomá a živá. Obě části patřily k sobě a byly spojeny, jako když vidíme vzpěračské činky. Pak jsem ještě dodala, že po odeznění tohoto zvláštního stavu jsem se začala dosti rychle uzdravovat. Žádnou terminologii jsem neznala. Divila jsem se, že mi porozuměla, a byla jsem za to vděčná, vždyť původně jsem byla přesvědčena, že o něčem takovém se nemohu nikomu ani zmínit. Krásně jsme si pak povyprávěly o hledání podstaty mysli, která je vlastně tajemstvím nás samých, a dlouho jsme si dopisovaly.

Některá učení si představují mysl jako bytost.

Pak přišla devadesátá léta a k dostání začala být spousta duchovní literatury, která nějak vysvětlovala pojmy jako mysl, vědomí, myšlení a podobně. V mnoha duchovních naukách mysl a vědomí bývají ztotožňovány a přičítány nejen člověku, ale i svým způsobem přírodě a celému kosmu. V některých učeních (například ve spiritismu) je mysl chápána jako „bytost“, čili duše, a jako oduševnělá je chápána celá Jsoucnost. Již v nejstarších náboženských systémech tvoří základ učení o působení univerzální inteligence nebo vědomí, tedy nějakého Prazákladu společného pro všechno, z jehož jedině věčné Prapodstaty vyvěrá vědomí. Jediné Božství monoteistických a často i nejvyšší bůh v panteonu polyteistických náboženství představuje vlastně „nejvyšší Mysl za každou myslí a prapříčinu každé myslí“ a zároveň i smysl existence veškerenstva, tedy jeho původ i důvod.

Mnohé náboženské systémy vyprávějí v bájích a mýtech svým věřícím o velikosti, síle a dokonalosti Nejvyššího a o povinnostech, které vůči němu člověk má. Představují jeho Jsoucnost

nost jako nejvyšší bytost, od níž se za ctnostný život a uctívání lze dočkat po smrti odměny, neboť tato bytost osobně trestá a odměňuje. Lze připustit, že touto názornou a návodnou personifikací vlastně naznačují přístupným způsobem tajemství osobního vztahu původní zdrojové Mysli ke každé myslí, která na jejím základě existuje a různě se proměňuje, a právě pro tento svůj základ je v podstatě věčná a se zdrojovou Myslí souvisí. Mystika a různé duchovní praktiky pak směřují k přiblížení se tomuto „Zdroji myslí“ zážitkem s následnou proměnou osobnosti člověka.

MÁ MYSL DOMOV?

To je závažná otázka: jestliže má mysl nějaký Zdroj, tedy svůj nejvlastnější domov, může se do tohoto svého domova či Zdroje opět vědomě navrátit? A jestli ano, tak za jakých podmínek? Že by tyto věci člověka mohly nebo dokonce měly zajímat více než kterékoliv jiné, zdůrazňují z různých duchovních učení nejvýrazněji hinduismus, zejména jógové školy, buddhismus, ale i mnohá další. Stoupenci těchto směrů zpravidla „nepřemýšlejí o myšlení“, přestože je pro ně mysl a vědomí jádrem nauky, avšak soustředí se na meditační či jinou duchovní praxi, zaměřenou na objevení Zdroje, z něhož mysl vyvěrá. Přemítání a úvahy o myšlení považují většinou za zcela zbytečné a zdržující. Dávají přednost duchovní zkušenosti či Poznání, které není teoretické ani nastudované a souvisí s transformací osobnosti člověka.

Věda to dlouho chápala jako „subjektivní“, libovolně interpretovatelné a vlastně o ničem nevypovídající záležitosti. Myšlení bylo vnímáno jako „projev vysoce organizované hmoty mozku“, vzniklý na určitém stupni vývoje, vlastní patrně jen člověku a související zřejmě s rozvojem pracovních dovedností a řeči. I v současnosti najdeme definice myšlení, vycházející z tohoto pojetí. Například: „V širším slova smyslu je myšlení souhrn všech vědomých mentálních (psychických) činností, v užším slova smyslu jejich nejsložitější a patrně jen člověku vlastní část, která je schopna abstrakce a reflexe. Myšlení od jednotlivých vjemů a zkušeností postupuje k obecným pojmům a jejich prostřednic-

Proměny myslí.

tvím k praktickému a teoretickému zvládnání světa. Navazuje tak na smyslové vnímání, využívá paměti a tvořivosti [...]”¹

Tak by se mohlo zdát, že obecně existují jakési dva zásadně odlišné přístupy k přemýšlení o myšlení: duchovní, reprezentovaný následovníky nejrozličnějších náboženství, mistrů a mystických nauk všech možných tradic a praktik, a materialistický, založený na poznatcích vědy a vyučovaný obvykle na školách. První způsob chápání je blízký spíše Orientu a starým kulturám, ten druhý technicky vyspělé západní civilizaci. Ale i ta má ve své tradici odkaz antických filozofů „poznej sama sebe“, což může být současnou civilizací chápáno různě, od poznání svých nejosobnějších, třeba i sobeckých tužeb až k pátrání po společném Zdroji každé myslí.

Jenže tak jednoduché to není. Vždyť existuje mnoho duchovních směrů, které také pracují s myslí, ale nemají příliš zájem o nějaký „návrát myslí domů“. Spíš učí lidi „myslet pozitivně“, to jest pomocí optimisticky a altruisticky laděné-

¹ Převzato z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/My%C5%A1len%C3%AD>, 19. 5. 2017.

ho myšlení, přejícího a pomáhajícího všemu živému, se snaží dosáhnout zdraví, psychické rovnováhy, zlepšení partnerských vztahů, porozumění na pracovišti a třeba i finančních a jiných záležitostí.

S myšlením a s myslí lze zkrátka pracovat na různé úrovni, od „čarování, aby sousedovi koza pošla“ až po hesla Svobodného bratrství (připomeňme letošních pětadevadesátých narozenin tohoto našeho hnutí) s přáním naděje, radosti, klidu a moudrosti všem a všemu. Karty Svobodného bratrství nesoucí jednotlivé nápisy kladných a kýžených vlastností a stavů sloužily jako pomůcka k navození téhož stavu mysli a poté i stavu vnějšího světa, tak aby byla harmonie v nás i kolem nás. Dr. N. F. Čapek tak se svými spolupracovníky tvůrčím způsobem navázal na početnou plejádu tehdejších směrů pozitivního myšlení, předpokládajících, že myšlení má být vědomé a ukázněné, neboť myšlenka je tvůrčí síla, a není tudíž jedno, jak každým okamžikem smýšlíme. Práce s myslí byla chápána jako základ duševní hygieny.

Pro období naší první republiky byl tento přístup typický (možná si ani neuvědomujeme, že právě i v tom spočívala její kvalita a úspěchy), i na školách bylo běžné povědomí, že správným myšlením se buduje správný charakter. Podivila jsem se, když jsem před léty četla v maminci-ných učebnicích ze 30. let 20. století, jaký důraz byl kladen na správné myšlení, ale i relaxaci a například autogenní trénink, který někdy dokonce býval zařazen do programu výuky. Vědělo se tehdy to, co se dnes při nepřetržitém pobytu u počítače, ve škole i ve volném čase, skoro neví: že odpočatá a relaxovaná mysl lépe chápe, více si pamatuje a je víc tvořivá.

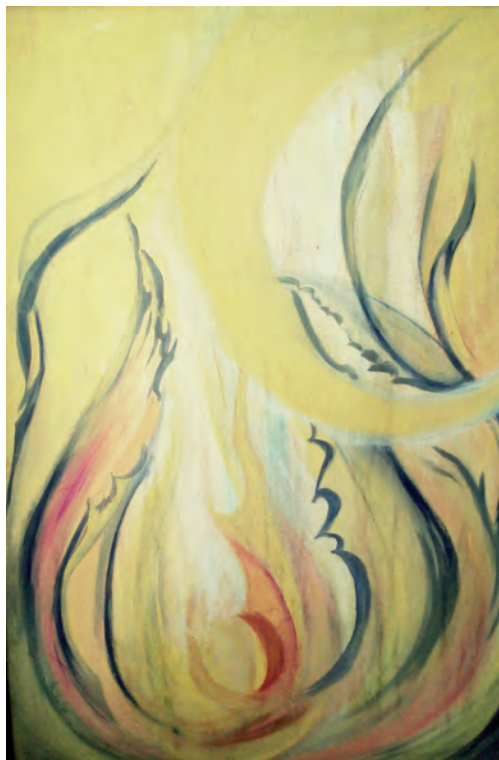
Inu, někdy je třeba správně přemýšlet o myšlení, o jeho potenciálu, ale i o překážkách. Ostatně jak je známo, člověk v současnosti běžně využívá pouze zlomek kapacity své „nejvyšše organizované hmoty“ – mozku. Myšlení, jak se zdá, je zatím i přes veškerý pokrok pokladem zakopaným.

Ale dost o tom, jak a kdy se myšlení nedaří, hledejme „pozitivní myšlení“. Nemusíme daleko, i dnes je v každém knihkupectví hromada knih a knížek o tom, jak a proč správně myslet, jen si vybrat. Jednu jsem si vybrala, velice mně

připomněla Čapkovu *Náladu a její vědomé tvoření* i spoustu jiných unitářských textů a promluv. (Ostatně, povšimli jste si, že mnohé se nějak týkají myšlení?) Ona nevelká knížka má název *Jak člověk smýšlí* a napsal ji Angličan James Allen, který bývá považován za průkopníka „průmyslu osobního růstu“, neboť svými vizemi nadchl nespočetné lidi a inspiroval další autory k rozvíjení svých ideálů, a to na nejrůznější úrovni. Ačkoliv v této publikaci nepíše ani o józe, ani o meditačních technikách, ale „jen“ o sebekontrole a ukázněnosti v myšlení, je hned z první kapitoly zřejmé, že počítá s tím, že „mysl má svůj domov“, tedy, že existuje nějaká zdrojová Mysl (či Vědomí), z níž se vše odvíjí, je s námi bytostně spojena a člověk svým myšlením může mít vliv na to, zda je, nebo není s touto nesmírně moudrou Myslí v souladu, a dle toho utváří i svůj život. Téměř shodně s Čapkem říká James Allen: „Člověk je doslova to, jak smýšlí, jeho charakter jest součtem všech jeho myšlenek. [...] Tak jako rostlina vyrůstá ze semínka a nemůže bez něj být, tak každý lidský čin vyrůstá ze skrytých semínek myšlenky a nemůže bez nich vzniknout. To platí jak pro činy spontánní či neúmyslné, tak pro činy záměrně vykonané. [...] Čin je květem myšlenky a štěstí a utrpení jejím ovocem. [...] Vznikl jsme myšlenkou v myslí, jsme to, co myšlenka napsala a vystavila.“²

Téměř každý, kdo se zamýšlí nad myšlením, nebo ještě lépe, začíná si všímat své mysli, toho fenoménu, který s ním stále všude je a je jeho nejosobnějším vlastnictvím, nebo je téměř jím samotným (?), si může povšimnout, jak mysl neustále komentuje jeho vnitřní a vnější situaci, přináší mu hodnocení všeho, co ho potkává. Člověk si však může povšimnout i toho, že na tyto myšlenky může mít vliv. Sebekázní může docílit zklidnění mysli a jejího etičtějšího přístupu ke všemu, co mu život přináší. A dále, jestliže například pomocí meditace sleduje průběh svého dýchání, aniž by je nějak reguloval, a jen tiše pozoruje, jak to v něm dýchá, jak se nadechuje a vydechuje, je to dobrá průprava, aby se zklidnil a nezaujatě sledoval obsahy svých myšlenek, ba dokonce to, že nějak vznikají

² James Allen, *Jak člověk smýšlí ve svém srdci, takový je*, Kratochvilka: Čintamani 2004, s. 6–8.

Hořící keř. „Co je to bílo uprostřed?“ Zeptal se jeden návštěvník mé výstavy obrazů. „Vždyť tak oheň nevypadá, aby uvnitř plamenů měl bílou plochu.“ „To je neměnné bílé světlo Vědomí,“ odpověděla jsem. Od té chvíle pokračuje náš dialog dodnes.

a „jak“ vznikají. Tak si člověk může všimnout, jak se jeho mysl proměňuje ve sledu barevných útržků představ, vzpomínek a obrázků, jak v ní všechno neustále plyne a zase odplývá, navzájem se spojuje a různě proplétá. V tomto případě člověk nehodnotí ani neukazuje svoje myšlenky, nevstupuje nijak aktivně do procesu dýchání ani myšlení, vše „nechá být“, jen sleduje. Netvoří si žádné teorie, ani si nepředstavuje jakýkoliv cíl či výsledek tohoto procesu.

To se velmi nepřesně a letmo snažíme přiblížit malý zlomek praxe jógy, buddhismu a jiných učení, která počítají s tím, že existuje něco jako „zdrojové neproměnné věčné Vědomí“, „čistá mysl“ nebo „přirozenost mysli“, čili něco jako „domov mysli“, a že dokonce existuje možnost *návratu mysli domů*. To však vyžaduje (ted

se nelekejme) něco jako najít tento domov za myšlenkami, mimo myšlenky nebo dokonce zastavením jejich neustálého plynutí, o čemž věda většinou praví, že taková „vědomá pasivita“ při zdravém rozumu není možná. Naproti tomu Pataňdžali v klasických jógových textech známých jako *Jógasútra* říká, že vlastní smysl jógových technik spočívá v zastavení proměn mentálního principu.³ V tomto smyslu počítá hinduismus se stavy vědomí, z nichž nejvyšší je samádhi. Toto pojetí je s národním náboženstvím Indů tak spjato, že dokonce v jejich mýtech o bozích a bohyních a o mistrech a světcích se považuje samádhi za cíl a výsledek duchovního hledání.

ZKOUMAT MYSL, JAKÝ TO MÁ SMYSL?

Také pro buddhismus, který vlastně není náboženstvím, ale cestou duchovní praxe, přestože často provázenou náboženskými obřady, tradicemi a legendami, je práce s myslí metodou a návodem k „návratu mysli domů“ (jak jsme si to obrazně nazvali). Z mnoha buddhistických škol a směrů zejména tibetský buddhismus představuje ucelenou nauku o přirozenosti mysli. V divoké přírodě a tvrdých podmínkách života země s nejvyšším horstvem světa měl člověk vždy blízko k hranici mezi životem a smrtí. Po tisíciletí tak praktikoval nauku o sobě samém nejen jako o momentálním projevu věčné Mysli, ale též jako o bytosti, jejímž základem je tato přirozenost mysli, kterou je možno a přímo žádoucí již v tomto svém životě poznat. V tomto smyslu tibetský buddhismus chápe city, emoce, spánek a smrt. Jsou to jen proměnlivé stavy téže mysli, které nám dávají „současně šanci na osvobození i šanci na zmatek“.⁴

O jaké že „osvobození“ vlastně jde v tibetské tradici s dlouhou posloupností mistrů předávajících nauku plnou složitých pojmů? A má nám ještě dnes něco takového co říci? Čteme-li: „když usneme, smysly a hrubší úrovně vědomí se rozplývají a na krátký okamžik je odhalena absolutní přirozenost mysli, dalo by se říci Zá-

3 Pataňdžaliho *jógasútra*, Praha: Santal 2002, s. 14.

4 Sogjal Rinpoče, *Tibetská kniha o životě a smrti*, Praha: Knižní klub 1996, s. 333.

David Bohm
(20. 12 1917 – 27. 10. 1992, Londýn), fyzik.
(Foto z: commons.wikimedia.org/wiki/File:David_Bohm.jpg?uselang=cs.)

kladní zářnost“⁵ můžeme tušit, že toto učení počítá s tím, že Mysl má svůj domov, a nejen to, podrobně popisuje možné cesty do tohoto domova, neboli absolutní přirozenosti mysli. V tomto smyslu zkoumá procesy ve spánku, procesy v myšlenkách, citech a emocích a při umírání, vše jako proměnlivé stavy téhož, v nichž je obsažena přirozenost mysli, kterou lze poznat, pokud jí v tom sami nebráníme. „Než začne vznikat jakákoli emoce, je tu vždy prostor či mezera. Tento okamžik, než má citová energie příležitost vzniknout, je okamžikem ryzího uvědomění, ve kterém můžeme, pokud si to dovolíme, zahlédnout pravou přirozenost mysli.“⁶

Autor *Tibetské knihy o životě a smrti* cituje jednoho ze svých mistrů – „přirozenost mysli je přirozeností všeho“ – a zamyšlí se nad tím, zda to neplatí nejen pro „všechny úrovně vědomí v životě a smrti i všechny různé zkušenosti vědomí, ale také pro skutečnou povahu samého vesmíru“.⁷ Upozorňuje, že buddhismus je často nazýván vědou o mysli, a vidí „paralely mezi Buddhovým učením a objevy moderní fyziky. Naštěstí si tyto paralely uvědomuje i mnoho filozofických a vědeckých průkopníků na Západě a zkoumají je taktně a s vervou a s pocitem, že z dialogu mezi mysticismem, vědou o mysli a vědomí a různými vědami o hmotě se může docela dobře vynořit nový pohled na vesmír i naši zodpovědnost vůči němu“.⁸

Z různých alternativ uvádí pojetí fyzika Davida Bohma, které, ač kontroverzní, vyvolalo sympatické ohlasy u badatelů různých oborů, umělců a filozofů. „Mysl“, říká „může mít strukturu podobnou vesmíru a v tom, co nazýváme prázdným prostorem, je ve skutečnosti ohromná pohybová energie. Formy, jež se objevují v mysli, mohou být analogické částicím a sestup do půdy mysli může být pociťován jako světlo.“ Poté cituje Davida Bohma: „Poznatek somatického významu znamená, že somatické (či fyzické) a jeho význam (který je mentální) neexistují v žádném smyslu odděleně, ale jsou dvěma aspekty jediné všereality.“ Velmi závazně pro nás vyznívají následující slova Davida Bohma: „Obecný způsob myšlení člověka o celku, tj. jeho obecný světový názor, je rozhodující pro celkový řád samotné lidské mysli. Jestliže člověk uvažuje o celku jako složeném z navzájem nezávislých zlomků, má i jeho mysl tendenci takto fungovat, ale dokáže-li zahrnout všechno souvisle a harmonicky do celku, který je nerozdělený, neporušený a bez hranic (neboť každá hranice je rozdělením či narušením), pak bude mít jeho mysl sklon pohybovat se podobným způsobem, a z toho vyplyne řádné jednání v rámci celku.“⁹

Karty Svobodného bratrství.

5 Tamtéž, s. 331.

6 Tamtéž, s. 333.

7 Tamtéž, s. 336.

8 Tamtéž, s. 339.

9 Tamtéž, s. 340–341.

Poněkud komplikovaná (a hodně dávná) cesta za osobním vědomím

Miloš Dokulil

Celý ten příběh by zřejmě měl začít již samotnou existencí života; jako obecného modelu aktivní orientace živého v jeho jistém prostředí. Samozřejmě, že tyto první reakce na životní podmínky nebudeme hned automaticky nazývat myšlením. Jako jim nutně nemusí být ani obdobný výchozí vnitřní stav živého organismu (má-li třeba zrovna hlad či potřebu vyměšování). Na nižší celkové úrovni života postačí konstatovat fakt, že tu bývají jakési výchozí podněty (informace), jež jsou následovány jako by jim odpovídajícími reakcemi.

Pochopitelně na opačném pólu, kde – kromě jiného díky jedinečnému daru řeči – dochází dokonce ke zprostředkování zážitků jiných subjektů ve vlastní hlavě, máme zcela jedinečnou příležitost uvědomit si, že ty rozmanité „informace“ mohou vyvolávat reakce na velmi rozdílných úrovních toho, co my lidé nazýváme „uvědoměním“. Ovšem ani člověk jako svérázný a rozmanitými atraktivními předpoklady vybavený tvor neměl dar řeči od počátků své existence. Předkové člověka moudrého (z latinské klasifikace *Homo sapiens*), tedy rozmanití australopitékové (z latinsko-řeckého sousloví, v doslovném překladu jižní opice), ještě řečí, jak jí rozumíme dnes, nedisponovali. Dokonce ani u člověka moudrého po většinu období jeho existence řeč v současné podobě vůbec neexistovala. Skromné začátky jazykové komunikace začaly u našich lidských předků (ale také u našich „bratranců“, u člověka neandertálského) snad teprve před dvěma sty tisíci lety a až teprve zhruba v polovině této doby byl rozvoj jazykové vybavenosti lidí zřejmější.

Dovolte mi nyní malou odbočku. Problematiku, kterou teď mám na mysli, jsem odborně nesledoval u lidem nejbližších tvorů, tedy u opic. Mám ale za to, že i živočichové na nižší úrovni složitosti svých dispozic k životu mohou mít zkušenost, kterou nazýváme snem. Měli jsme u nás doma kdysi rovněž psa. A ten někdy, ačkoli zrovna evidentně spal, takovým docela nečekaným způsobem ze svého spánku vrčel

„Duch komunikace.“ (Převzato z: www.wikimedia.org/wikipedia/commons/9/93/Spirit_of_Communication_AT%26T_logo_1914.jpg?uselang=cs.)

či poštěkával; ne že by to bývalo bylo podobné jeho běžným výkonům a kvalitě během bdělého provádění těch zvuků. Že by býval takto svému okolí bezděčně a zvláště sděloval, že se mu zrovna něco zdálo?

V časovém rozpětí mezi sto padesáti až čtyřiceti tisíci let před dnešní dobou začali lidé pohřbívat své mrtvé do hrobů, jak tomu rozumíme dnes (nikoliv hned pravidelně a soustavně; to až v následujícím mladším paleolitu se stávalo pohřbívání pravidlem). Předtím náš dávnější předek své mrtvé vůbec ještě nepohřbíval. Co jej asi přimělo k tomu, že někdy potom tak s jistotou zřejmou pietou činil jak *Homo sapiens sapiens*, tak *Homo sapiens neanderthalensis*?

Nyní budeme ovšem poněkud spekulovat. Sny nám zčásti kopírují mnohé z předchozích našich zážitků. Někdy ve zvláštních kombinacích; a potom i spolu s nečekanými variantami fantazie a v doprovodu zvláštních paradoxů. Stěží se můžeme divit, že naši předkové (určitě již výrazně v době, kdy člověk začal vyrábět nástroje a kterou vymezujeme jako počínající před třiceti osmi tisíci lety) museli být nejednou překvapeni tím, že se jim ve snech objevovali také živě jednající lidé, kteří již třeba mezi nimi nežili. Takové sny však zřejmě měli již spící lidé třeba před sto padesáti tisíci a více lety. Jistě nebylo možné nechat si případnou „reflexi“ po probuzení jenom pro sebe! Jak se ovšem o takový nemálo matoucí zážitek podělit s jinými jedinci z tlupy? Třeba měli a snad mají podobnou zkušenost? A jak se s přiměřenou adresností vyjadřovat, když v takových případech stěží byly k dispozici prostředky, které by adekvátně posloužily ke vzájemné komunikaci?

Mám za to, že tato případná potřeba ujasnit si, co mohl znamenat takový zvláštní sen, vedla k naléhavější a nemálo složitější potřebě komunikace, než tomu bylo, pokud chtěli naši předkové třeba „jen“ lovit. Jazykovými prostředky se pak vylepšovalo nejen povědomí o vědomí a jeho „produktech“, ale zrovna tak jazykové prostředky samy. Přičemž jedním z největších zázraků lidské mysli zřejmě nebude to, že dokáže poznávat samu sebe, nýbrž že umí otvírat otázky, které samotná realita nenastolila a ani neexistoval předběžný věcný impuls k jejich navození. Copak nevznikla kromě jiného

„Jak se se s přiměřenou adresností vyjadřovat v době, kdy stěží byly k dispozici prostředky, které by adekvátně posloužily ke vzájemné komunikaci?“ (Převzato z: www.commons.wikimedia.org/wiki/File:The_Cobbler_at_Cobbler%27s_Cliff_Backa_Brastad_overhead_view.jpg?uselang=cs.)

rozmanitá pohanská náboženství s celými rodinami bohů již před mnoha tisíci lety? A na konec také monoteistická varianta víry v Boha, pro kterou nutně a spolehlivě, ne-li okamžitě, nemusel být jiný podklad než řekněme čistě „logický“. (Nemusíme se hned pít po nějakém psychologicky zakotveném východisku případné potřeby mít vlastní „jistoty o životě“, případně v ne zrovna lidsky kodifikované, a tedy stěží dostupné transcendenci!)

Tím, co je naznačeno výše, je zároveň uvedeno, že člověk může mnohé nějak vnímat, ale zároveň jako kdyby byl „nad tím“ či „mimo to“; v jakési zvláštní a nemálo sublimované projek-

ci sebe samého. Jako kdyby se nejdříve něco zaznamenalo v mysli a ta potom zřežirovala víceméně separátně a navíc (z jakéhosi „nadhledu“?) uvědomění o takovém záznamu. (Takže vědomí o samotném vědomí, není-liž pravda?)

Vědomí jako neopominutelná součást lidské osobnosti má zřejmě více vrstev, různé kvality i úhly pohledu. Jeho existence možná navodila mimo jiné i určitý dualismus v obecném vnímání a následné interpretaci světa: to, co vyhlíží jako jeden „materiální“ svět, mělo a má pro mnoho lidí také doprovodnou a paralelní alternativu ve světě řekněme „ideovém“ a nemálo zvláštním, protože bez lidského přispění stěží vygenerovatelném. (Mnozí mezi námi hovoří raději přímo o světě duševním, ne-li duchovním.)

Být „myslí“ tedy nejprve obnáší moci ji pojmenovat, aby byla vůbec nějak podchycena pro dialog o ní. To zároveň bezpodmínečně značí disponovat řečí, bez níž si lze jen stěží výše předestřenou problematiku „lidsky“ představit. A potom, rovněž v předpolí celé této tematiky, je nutné, aby zde kromě samotných faktů, vědomím myslí tlumočených, byla zároveň „niterně“ daná dispozice nadhledu nad těmi fakty; tedy vědomí o vědomí.

K tomu všemu slouží vynikajícím způsobem lidský mozek, necelý kilogram a půl živé hmoty, úhrnem obsahující zhruba sto miliard (tedy 10^{11}) neuronů. Neurony přitom vykazují možná až desetitisíckrát víc rozmanitých propojení, čili až o čtyři řády víc (10^{15}); což se jistě vymyká lidské představivosti.

Všichni lidé samozřejmě nejsou biologicky a intelektuálně orientováni týmž směrem. Někteří náměty si navíc člověk nechává pro sebe. (Jak mohu vůbec vědět, o čem v tuto chvíli zrovna ty, můj čtenáři/čtenářko uvažuješ? Nač třeba zrovna teď myslíš tvůj pes či tvoje kočka? A promiň prosím to důvěrné tykání. Žádoucí sebekontrolu v oslovení mi nejspíš znemožnilo právě předchozí popisování rozmanitých spoju mezi neurony; aniž bych zvažoval též nejrůznější chemické reakce či elektrické impulzy akčních potenciálů, které v mozku probíhají. Copak je v těch námi letmo dešifrovaných a biologicky – ne-li přímo neurologicky – daných výstupech něco napovězeno zároveň o psychice, a to ve vztahu k vhodnému oslovení bližních?!)

„Člověk může mnohé nějak vnímat, ale zároveň jako kdyby byl „nad tím“ či „mimo to“; v jakési zvláštní a nemálo sublimované projekci sebe samého. Jako kdyby se nejdříve něco zaznamenalo v mysli a ta potom zřežirovala víceméně separátně a navíc (z jakéhosi „nadhledu“?) uvědomění o takovém záznamu.“

(Obr. © Skypixel | Imagio.cz | Dreamstime.com.)

Ještě je třeba připomenout, že buňky, které kdysi náhodou vznikly a již se nějak sdružily, samozřejmě neuvažovaly hned tak – byť zatím zárodečně – jako mnohem později člověk. Nejdřív se zřejmě opravdu jednalo jen o reakce na výzvy prostředí, v němž se zrovna výchozí systémy života ocitly. My lidé naopak někdy umíme dokonce předvídat, co může nastat, a umíme zvážit i to, co v realitě zatím nebylo. Kde se k tomu v lidských neuronech vůbec vza-ly potřebné předpoklady?

„Pak je tu již jen otázka, zda se v našem vědomí umí svědomí vždycky včas ozvat jako strážce. Kéž by! (Od čeho by tu vůbec jinak bylo nejen samo lidské vědomí, ale též to jeho případné sebe-vědomí, že?)“ (Převzato z : www.commons.wikimedia.org/wiki/Category:Personality#/media/File:Personality_Question_7741.svg.)

A to jsme zde zatím vůbec nezmínili pojem svědomí, které jako kdyby výrazu, významu a funkci vědomí v lidské mysli nějak zvláště předcházelo. Pak by nešlo jen o jakýsi „snímek“ pořízený vědomím „zvnějšku“ (ne-li „shůry“), ale přímo o možného angažovaného, možná dokonce nutného „kontrolora“ našeho smýšlení a uvažování přímo v našem vlastním těle. I když... kéž bychom ve svém vědomí a sebevědomí také dokázali kultivovat svědomí! Nejen vskrytu, ve svém soukromí, ale také mezilidsky; s ohledem jak na sebe, tak – snad ještě naléhavěji – na své bližní. (Přestože není nikterak snadné najít kritéria pro to, co a jak je žádoucí činit, nebo naopak nekonat, a pak se jimi řídit, snad i v kontextu až nadčasovém, když nás omezuje kdeco skoro pořád.)

Pak je tu již jen otázka, zda se v našem vědomí umí svědomí vždycky včas ozvat jako strážce. Kéž by! (Od čeho by tu vůbec jinak bylo nejen samo lidské vědomí, ale též to jeho případné sebe-vědomí, že?)

Kopat na vlastním dvorku

Pavel Sedlák

Každý člověk myslí, tomu se asi nevyhneme. Zároveň každý myslíme sami za sebe. Ačkoli o mysli existují celé knihovny spekulací, zkušeností i vědeckých poznatků, statí filozofických, vědeckých, ezoterických nebo i humoristických, skutečně jsme v téhle „bryndě“ každý sám za sebe. Je nepochybné, že způsob našeho myšlení má zásadní vliv na náš život. Můžeme předpokládat, že vyrovnané, logické a pozitivní myšlení by mělo vést k dobře prožitému životu. Je jisté, že rozbouřené, nelogické a negativní myšlení může nás i naše bližní přivést do velmi nepěkných situací.

Zdálo by se, že není nic jednoduššího, než se nad svým myšlením zamyslet a nějak logicky ho uspořádat. Pokud to poctivě zkusíme, můžeme velmi snadno zjistit, že myšlení má tendenci se samo do sebe zamotávat a navíc od pokusů o filozofické úvahy nebo od snah o nový přístup rychle sklouzávat zpět do vyjetých kolejí a schémat.

Nebylo by tedy lepší místo zaplétání se do vlastních úvah najít nějakou skutečně „těžkou váhu“, velmi inteligentního, respektovaného filozofa nebo mystika, kterému lze důvěřovat, že problém mysli uspokojivě vyřešil? Proslulý je například Descartův výrok „myslím, tedy jsem“. To je pěkné, snad i pravdivé, jenže co s tím? V okamžiku, kdy jsme zmatení, rozzlobení, kdy hrozí, že nás buď vlastní rozbouřená mysl, nebo cizí chytrá až vychytralá mysl zaplete do něčeho nepěkného, čeho budeme velmi dlouho litovat, nám tento krásný výrok klasika bohužel příliš nepomůže.

Problém vlastního myšlení a vlastní mysli nemůže nikdo druhý vyřešit za nás. Avšak můžeme využít pomoc duchovních mistrů nebo přátel, ať už přímo, nebo z dobrých knih. Mám v oblíbě například knihu *Srdce, které tančí* od H. W. L. Púndži, mistra z linie Šrí Ramany Maharišiho. Pokud bych z ní měl vybrat stručný návod na to, „co s myslí“, zvolil bych asi tento výrok:

Mysl je hravá a ráda se přátelí, když ji zaměstnáváš,

ale je strašným nepřítelem, když ji necháš jít pro potěšení k objektům smyslů.

Veď svou mysl ke zdroji, tak uděláš nejlíp.¹

¹ H. W. L. Púndža, *Srdce, které tančí – Esence nauky*, Praha, Avatar 2005.

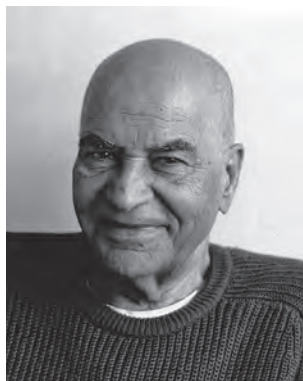
Z Descartesova Pojednání o člověku. (Převzato z: www.commons.wikimedia.org/wiki/File:DescartesDeHomine.png?uselang=cs.)

Pojďme si to trochu rozebrat. Existuje mnoho knih, které nám lépe či hůře radí, jakým způsobem můžeme uspořádávat a zaměstnávat svoji mysl, abychom dospěli k pozitivním výsledkům, abychom si dobře zorganizovali svůj čas, abychom dokázali obstát v tlačenici současného až apokalypticky rozvířeného světa.

Tuto hru můžeme hrát velmi dlouho, není nic špatného na tom dosahovat úspěch v zaměstnání a v životě. Naopak, pokud se tím vyhneme trapné sebelítosti a komplexům méněcennosti a současně dokážeme být ohleduplní ke svému okolí, je to velké vítězství. Přízněji si však, že takového vítězství dosáhne v životě málokdo. Navíc všeho moc škodí, nejen naše svaly, ale i čas, který je nám vyměřen, a naše mentální schopnosti mají limity.

Co se týče smyslových potěšení, zdá se, že je na nich naše současná konzumní společnost přímo vystavěna, proč bychom se jim tedy neměli naplno věnovat? Zdání klame. Asi nejrychlejší zkratkou ke smyslovým potěšením jsou různé drogy, navozující chemicky příjemné stavy. Že jde o zkratku vedoucí do pekla prostřednictvím závislosti, není nutné široce vysvětlovat. Co se týče mírnějších forem smyslových potěšení, opět narážíme na závislosti na vnějších objektech, které nemůžeme přímo ovlivnit, tedy na menší nebo větší zatemnění mysli. Pastí může však být i snaha o přehnané odmítání smyslových vjemů, které má zdravá mysl zvládnout. Upnutí se na askezi vede ke křeči, přičemž pro dosažení svobodného stavu potřebujeme opak. Nejde o žádnou novinku, toto už před naším letopočtem objevil Buddha.

V třetí části výroku je nabízena možnost „jít ke zdroji“. Nemusíme svůj život vyplňovat pouze zběsilou aktivitou (radžas), nebo slabošsky všechno vzdát a sklouznout při naplňování smyslových „potřeb“ třeba až pod úroveň zvířat, skutečně zde existuje východisko z nouze. Tento zdroj můžeme křesťansky pojmenovat například bůh, nebo jej buddhisticky můžeme nechat bez pojmenování (protože nelze správně pojmenovat, co je nepopsatelné). Nechť je naším cílem svoboda (nejen pro sebe!), mír, klid, pravda. Určitě nejsem sám, kdo zažil, že

H. W. L. Púndža
(1910 –1997),
indický myslitel
a duchovní vůdce.
(Převzato z:
[www.commons.wikimedia.org/wiki/File:Filosofo_Indio_Poonja.jpg?uselang=cs.](http://www.commons.wikimedia.org/wiki/File:Filosofo_Indio_Poonja.jpg?uselang=cs))

lidé, kteří tyto kvality aspoň do jisté míry realizovali, je také vyzařují do okolí. Proto je dobré pobývat v jejich přítomnosti, ať už přímo, nebo prostřednictvím textů, které inspirovali.

Pokud by cenou za vnější úspěch měla být ztráta vnitřního klidu, špatné mezilidské vztahy, zvýšení chaosu a nestability ve světě, pak nejde o výhru, ale o naprostou prohru, o to trapnější, že nepřiznanou. Je důležité, abychom v životě byli vnitřně úspěšní, dokonce i kdyby to mělo být za cenu zdánlivého vnějšího neúspěchu.

Chceme-li uskutečňovat vnitřní kvality, musíme pracovat především na sobě, na vlastní duchovnosti, na vlastní psychice, na vlastních vztazích, na vlastním životě, myslet vlastní hlavou. Pěkně to ilustruje známá pohádka o tom, jak se krejčíkovi zdálo, že je na sultánově dvoře zakopaný veliký poklad. Když po dlouhých útrapách k sultánovi dorazil, ten se rozesmál, že se mu zdálo o tom, jak má tento krejčík u své chaloupky na dvorku zakopaný poklad. Skutečně, když se krejčík vrátil domů, tento poklad našel.

Skutečný poklad nenajdeme ve vnějších objektech, ale můžeme jej najít sami v sobě. Mimochodem, i k tomu okřídlenému výroku „myslím, tedy jsem“ údajně Descartes došel díky ponoření se do vlastního nitra.

Umíme ocenit myšlení?

Milan Lustig

Samozřejmě, položím-li otázku z titulku tak, aby to bylo smysluplné, zřejmě nebudeme mít na mysli ocenění samotného procesu myšlení, ale ocenění výsledků tohoto procesu, tedy nápadů, zejména těch kladných, nám přínosných. A kdo je tím nevyjádřeným podmětem „my“? Tím myslím náš stát, naši poválečnou Československou republiku, zejména se zřetelem na období minulého socialistického režimu. Připomínám, že situace, kterou nyní budu popisovat, již se podstatně zlepšila, ale stále bych se neodvážil ji označit za ideální.

Jakou hodnotu
má duševní práce:
umíme ji docenit?
(Obr. © Joker1991
| Imagio.cz |
Dreamstime.com.)

Vzpomínám si, jak dělníci, kteří vystudovali večerní průmyslovou školu, se nejenže tímto úspěchem nechlubili, ale snažili se jej pečlivě utajit před osobním oddělením zaměstnavatele, neboť by je to v kvalifikačních kategoriích přeřadilo z kategorie D (dělnické) do vyšší kategorie T (technické) a automaticky by dostali příslušný plat této kategorie, který byl ale paradoxně nižší! A po případném získání vysokoškolského vzdělání mohl plat jít ještě níže!

Jeden podobný příklad „doceňování“ duševní práce jsem sám zažil: Pracoval jsem (či snad lépe pro tehdejší dobu: byl jsem zaměstnán) v jednom výzkumném ústavu, pro nějž byla stavěna nová budova. My výzkumní pracovníci jsme se po skupinkách střídali v „chození na brigádu“ a ústav (tedy jeho vedení) vyčíslával, kolik ušetřil na mzdách pomocných pracovníků, přičemž jen

náklady na zajištění pracoviště pro jednoho výzkumného pracovníka byly několikrát větší než mzda pomocného pracovníka! Ovšem hlavní lahůdka tohoto příkladu „zodpovědného“ zajištění úspor pro ústav teprve přichází: Následující pracovní den po mé takzvané brigádě jsem na pracovišti v ústavu kritizoval efektivitu a hlavně smysluplnost naší včerejší práce, při níž jsme celý pracovní den přehazovali hromadu velkých kamenů z levé strany cesty na pravou. Na to kolega vykřikl: „Jé, my jsme včera ty šutráky házeli z pravé strany na levou!“ Takže je nasnadě myšlenka, zda ta podivná osaměle ležící hromada kamenů vedle boudičky pro úkryt brigádníků nebyla nachystána „pro strýčka Příhodu“, když by nebyla žádná smysluplná práce pro brigádníky, kteří tam museli přijít podle plánu, jenž musel být dodržen a dodržení vykázáno!

To je však spíš pro pousmání, daleko závažnější byl (a je) všeobecně známý takzvaný „odliv mozků“ od nás do zemí, kde duševní práce (tedy za myšlení) byla (a je stále) lépe placená a existují lepší pracovní podmínky. To ovšem bylo „krátkozraké“ jednání, neboť jsme tak ztratili možnosti příjmů za výsledky práce těchto „ztracených mozků“.

Mnohý „mozek se sice neodlil“, ale „zahodili“ jsme jeho mnohdy vynikající výsledek. Například Ing. Braun z Výzkumného ústavu Královopolské strojírně Brno, kterého jsem osobně znal, vynalezl určité zlepšení destilačních kolon. Podle platných předpisů musel svůj vynález nabídnout všem našim podnikům, a pokud jej žádný náš podnik nekoupil, mohl ho prodat v cizině. Královopolská strojírna jakožto náš monopolní výrobce těchto kolon odmítla měnit výrobu, Ing. Braun tedy prodal svůj patent Japoncům a ti vytlačili Královopolskou strojírnou z jejich tradičních trhů.

Po druhé světové válce měl náš stát ze zemí „socialistického tábora“ nejvíce rozvinutý výzkum. Ale sám si jím dosažených výsledků dostatečně nevážil, nedovedl je zhodnotit a výsledky poskytoval zdarma „bratrským národům“, které je pak mohly komerčně využít, aniž se podílely na nákladech vynaložených na tento výzkum.

Shodou okolností v týdeníku *5 plus 2* z 31. 3. 2017 vyšel článek *Chytré hlavy za všechny peníze...* s tematikou analogickou tomuto mému textu. Považuji za chvályhodné uveřejnění takového článku, až na to, že by měl být psán bez chyb a s pečlivostí. Dovolím si tedy některé v něm chybně uvedené skutečnosti uvést na pravou míru a doplnit, zejména pokud jde o vynálezce a vynikajícího člověka prof. Otta Wichterleho, který je jedním z mých zářných vzorů. V článku jsou opakovaně směřovány pojmy objev a vynález. (Pro stručnost: objeveny byly nové druhy rostlin i Amerika, vynalezen byl parní stroj i střelný prach.) Jedním tam uvedeným omylem je, že Wichterle je vynálezcem kontaktních čoček – ne, ty byly známy již dříve, on je vynálezcem gelových kontaktních čoček. S těmi čočkami to bylo tehdy nějak takto: Wichterle jel jednou ve vlaku a jeden spouštějící, Angličan, studoval něco z knihy. Wichterle jakožto

Prof. Otto Wichterle (1913–1998), český chemik a vynálezce.

(Převzato z: www.commons.wikimedia.org/wiki/File:Prof._Ing._RTDr._Otto_Wichterle.jpg?uselang=cs.)

„hlava zvědavá“ (jak to často bývá u lidí, kteří na něco závažného přicházejí) se zajímal, co to dotýčný studuje. Tak se dozvěděl o kontaktních čočkách (byly tvrdé) a o problémech s jejich snášenlivostí oční sliznicí, takže mohly být na očích ponechávány jen krátce. S tímto vysvětlením by se většina lidí spokojila a „šla by po svých“, ale Wichterle ne: Bádal nad tím, vyvíjel a zkoušel různé materiály a na zařízení složeném z různých dostupných komponent včetně dětské stavebnice Merkur doma v kuchyni spolu s manželkou odléval jednotlivé čočky. Až byl se svým výsledkem spokojen, zajel do Anglie na ústav onoho spouštějícího z vlaku. Když mu vedoucí ústavu nakonec nedůvěřivě řekl: „Tak nám tedy ty Vaše čočky ukažte!“, Wichterle jim odpověděl: „Díváte se na ně.“ Nikdo nechtěl věřit, že je Wichterle má nasazené. O jejich dalším osudu si přečtete ve zmíněném článku v *5 plus 2* (například že jsme je nevýhodně prodali Američanům, kteří z nich měli ohromné zisky).

Ještě jedna zajímavost o Wichterlem: Když byl bez zaměstnání, přijal ho s otevřenou náručí do svého podniku Baťa (který dovedl hodnotu „mozku“ ocenit). Dali mu zde vybrat místnost pro budoucí laboratoř a dotázali se ho, jak by si přál ji vybavit a zařídit. Vzápětí rychle a perfektně splnili všechna jeho přání a předali krásnou laboratoř. Wichterle se velmi divil, že po něm nikdo nechtěl, aby něco dělal. Vyprávěl, že když už mu nicnedělání bylo dlouhé a „hloupé“, procházel se po továrně a prohlížel si provoz. Zaujala ho výroba punčoch a jejich malá trvanlivost. A tak vymyslel a vyvinul silon a silonové vlákno. Kterápak dnešní žena by se vrátila od silonek k bavlněným punčochám?!

Film života, rychlost myšlení

Milan Lustig

Lidé, kteří prožili klinickou smrt, popisují tento zážitek různě. Obvykle vzpomínají na nějaký tunel, z něhož vychází světlo, anebo na film života a podobně. Ač sám jsem klinickou smrt neprožil, stalo se mi něco podobného: mou myslí ve zlomku sekundy kupodivu proběhl film života. Nastalo to, když jsem byl přesvědčen, že za okamžik můj život skončí, čili z hlediska vědomí jsem věděl, že za okamžik již nebudu mezi živými.

Jak k tomu došlo: Jako kluk jsem toužil po motocyklu, a tak jsem několik roků celé prázdniny pracoval na brigádách. V sedmnácti letech se mi podařilo získat řidičský průkaz, a tak jsem celé následující prázdniny jezdil s traktorem ve státní traktorové stanici. Jednou jsem táhl po polní cestě do kopce vlečku plně naloženou vymláčeným zrním, když na mě závozníci v zatáčce z vlečky začali volat: „Sype se!“ (Samozřejmě zrní z vlečky přes špatnou bočnici.) Začal jsem okamžitě brzdit, a aniž jsem si stačil cokoli uvědomit, najednou jsem letěl vzduchem a dopadl na pole na záda. V poloze

naznak jsem pozoroval, jak nade mnou padá traktor a přímo na mne. Aniž bych stačil dostat sebemenší strach, uvědomil jsem si, že za moment ten traktor dopadne a já budu rozmačkan, čímž skončí můj život. A tu, v tom zlomku sekundy, mou myslí proběhl zmíněný takzvaný film života. Jako první se mi velmi živě zobrazil zážitek z mého dětství, z věku tří až čtyř let. Zobrazil se mi snad jako první a tak živě proto, že v tom zážitku jsem byl nařčen z něčeho, čeho jsem se nedopustil? V dětství jsem proti tomu nařčení neprotestoval a mám dojem, že jsem to tehdy ani nepocítil tak negativně, jako zpětně

„Film života.“ (Obr.
© Oxlock | Imagio.cz |
Dreamstime.com.)

v tom „filmu života“. Další zážitky byly z mých klukovských a školáckých let; které to konkrétně byly, si již jasně nevzpomínám.

Když na mne ten traktor dopadl, byl jsem překvapen, že nejsem rozmačkán, jak jsem očekával, že si uvědomuji existenci svého těla, a tudíž žiji. A zřejmě, abych sám sebe ubezpečil, že skutečně žiji, jsem se zkoušel pohybovat. A ono to šlo, byť omezeně (byv traktorem přimáčknut do měkkého pole). Ani jsem nepocítil nějakou radost. Prostě jsem celou situaci posuzoval z jakéhosi nadhledu, bez emocí – jako by šlo o cizí osobu, na níž by mi nezáleželo a kterou bych pozoroval z nějakého vyvýšeného místa. Při tom jsem měl obrovské štěstí, byl jsem „takzvaně podruhé na světě“. V blízkosti projíždělo velké nákladní auto plné vojáků, kteří, přivoláni, ze mne traktor odvalili.

Nestalo se mi nic závažného, kromě zhmožděnin, naraženin a povrchových odřenin. Traktor byl bez kabiny a mezi krytem motoru a blatníkem zadního kola byla mezera něco málo přes dvacet centimetrů. Měl jsem ohromné štěstí, že traktor na mne padl tak, že mne ta mezera objala okolo břicha. A kolmo k té mezeře na obě strany byl volný prostor, do něhož se dostal zbytek mého těla. Kdyby traktor dopadl o nějakých cca deset až patnáct centi-

metrů více doleva nebo doprava, rozmačkal by mi břicho a možná zlomil páteř, kdyby o tutéž vzdálenost dopadl výš, rozdrtil by mi hrudník, níž by mi rozdrtil pánev.

A proč k havárii došlo? Jak se zjistilo, kvůli zanedbanému technickému stavu: Uvolnilo se nadmíru opotřebované brzdové obložení zadního kola a zaklínilo se mezi brzdový buben a čelist, čímž se zablokovalo zadní kolo a traktor, tlačén vlečkou plně naloženou obilím, se převrátil okolo zablokovaného kola.

Zpravidla se nám zdá, že trvá příliš dlouho, než si něco promyslíme nebo uvědomíme. Ale jak neuvěřitelně krátce trvalo v mém případě, než jsem zhodnotil situaci, že nade mnou je traktor, který na mne padá a za malou chvilku dopadne, tedy již nebudu žít! A potom ještě mou myslí živě proběhla řada zážitků, jako bych je znovu prožíval, přičemž tyto zážitky původně trvaly dost dlouho (těžko kvantitativně odhadnu, ale snad celkem i okolo jedné hodiny). Dohromady však toto všechno uvažování a zážitky proběhnuvší v mé mysli nemohly být delší než pouhý zlomek sekundy, neboť jak známo z fyziky, těleso při volném pádu za první sekundu uletí pět metrů a ten na mne se překlápějící traktor nemohl být nade mnou více než dva metry...

Anketa o odpočinku a relaxaci

Anketní otázky:

1. Jak odpočíváte a relaxujete, upřednostňujete aktivní odpočinek?
2. Co děláte pro zlepšení některých vašich schopností?
3. K čemu jinému využíváte volný čas a co doporučujete jiným?
4. Chcete ještě něco dodat?

Dr. Marie Sedláčková

(operní pěvkyně Národního divadla Brno)

1. Odpočívám nejraději kvalitním spánkem. Mohu-li si dopřát výjimečně osm hodin souvislého spánku, jsem spokojená a cítím se ve fyzické i psychické pohodě. Pokud potřebuji relaxovat, pak čtu nebo pracuji na zahrádce.

2. Pro větší koncentraci chodím do přírody. Brno má nádherné okolí a já mám štěstí, že bydlím na okraji města. Stačí vyjít z domu a jsem v překrásné přírodě, kde se volně pohybuji koně. Procházky nesmírně uklidňují, člověk si vyčistí hlavu, utřídí myšlenky. Příroda je inspirující v každém ročním období a přímo nabíjí energií pro další práci.

3. Volný čas využívám ke studiu, ke schůzkám s přáteli, k návštěvám přednášek, výstav, k výletům do okolí a podobně. Je to vždy spojeno s pohybem, poučením i zábavou. Výlety jsou skvělé, přinášejí podněty, poznání o životě, práci, umu a dovednostech jiných lidí. Pro mě jsou to vždy inspirující a toto využití volného času mohu vřele doporučit všem.

(Převzato z: www.commons.wikimedia.org/wiki/File:Rösrath_Germany_Gardening-02.jpg?uselang=cs.)

Jana Novotná

(redaktorka Královopolských listů a občasná návštěvnice programů brněnské unitářské obce)

1. Odpočívám a relaxuji většinou s knihou, upřednostňuji aktivní odpočinek.

2. Snažím se dozvídat se více o světě i o lidech a věcech kolem sebe a rozšiřovat si slovní zásobu.

4. Dodávám jen to, že je moc krásné snažit se něco vytvářet, člověk je šťastnější.

Magda Pulicarová

(výtvarnice a bývalá restaurátorka Náprstkovy muzea v Praze)

1. Odpočívám většinou vleže nebo vsedě s duchovní literaturou na klíně. U televize jsem velmi málo, radši mám aktivní odpočinek, což jsou dlouhé procházky – sama nebo se psem, často i v pět hodin ráno. Ráda bych hrála badminton, ale dlouho nemohu najít někoho do dvojice.

2. a 3. Pro zlepšení snad všech vlastností je asi nejlepší jóga. To mohu opravdu tvrdit (věnuji se jí od roku 1967) a v mírné míře (třeba dýchání a jednodušší cviky) bych ji doporučila zavést i do škol.

4. Volný čas by neměl být prožíván „na povel“, nemělo by to být křečovitě. Nesouhlasím s tím, že ve volném čase se člověk „musí potit“. (A už vůbec ne ponocovat, popíjet, kouřit a podobně.)

Častá návštěvnice programů OUB, dosud pracující

1. Pozoruji přírodu, stromy a květiny, řeku...
2. Snažím se pochopit svoje chyby.
3. K odpočinku a pozitivnímu myšlení.
4. Být optimistkou a nepřehánět to.

Bývalý vysokoškolský učitel deskriptivní geometrie, občasný návštěvník programů OUB

1.–4. Zachovávám zdravé návyky, názor, že potřebuji hlavně pohyb a pestré dojmy. Navštěvuji střídavě mnohé spolky a shromáždění a pravidelně invalidní dobrodružkyni, snažím se o seberegulaci podle příležitostí, předsevzetí a odkazů osobností.

(Foto © Gunold | Imagio.cz | Dreamstime.com.)

Duchovně zvidává častá návštěvnice shromáždění OUB, cca 70 let

Bez váhání krásně uvedla: „Já nebudu na tu anketu odpovídat, protože vůbec žádný volný čas nemám, a když přece jen nějaký mám, tak studuji duchovní literaturu.“

Milan Lustig

(bývalý vysokoškolský učitel matematiky)

1. Každopádně upřednostňuji aktivní formy odpočinku, ale hlavně takové aktivity, které (kromě vlastního odpočinku) současně přinášejí i nějaký další užitek. Tak rozhodně bych nedělal to, co pozoruji často ve svém okolí, že bych natáhl na sebe snobsky parádní dres a šel běhat po okolních ulicích nebo hrát fotbal (ostatně dnes už bych pro zdravotní problémy ani jedno nezvládl), kuželky a podobně. Raději chodím pracovat na zahrádku, případně pomáhat s úklidem. Přitom za přínos zahradničení nepovažuji tu nevelkou úsporu peněz za nákup zeleniny a ovoce, ale jejich získání ve zdravé formě a také zdravý pohyb v přírodě na čistém vzduchu s občasným příležitostným pozorováním života kolem.

Za aktivní odpočinek nepovažujeme jen fyzickou činnost! Velmi důležité je i dostatečně časté cvičení („trápení“) mozku. Všeobecně je to považováno za prevenci nástupu stařecké demence (nejen „Alzheimer“). Snažím se skoro každý den aspoň chvíli řešit sudoku, využívám k tomu i takový ztrátový čas, jako je cesta tramvají. Občas také vymyslím hádanky, zejména logické úlohy. Ty jsme někdy využívali před střeďečními programy OUB na krátké „logické rozcvičky“.

Přiznávám však, že pokud se cítím dost fyzicky či psychicky unaven, rád přejdu dle možnosti aspoň na chvíli do naprosté nečinnosti až strnulosti, nejlépe do posilujícího a osvěžujícího spánku. Až překvapivě však osvěží i takzvaný mikrospacek.

2. Snažím se o získání poznatků z tisku a hlavně je při vhodné příležitosti využít, případně vyzkoušet. Za upozornění na mou chybu být vděčný, nikoli hloupě nevražlivý, což mnohdy nerozumní lidé bývají.

3. Doporučuji řídit se příslovím: Moudrý člověk se poučí z chyb druhých, hlupák ani z vlastních. Dále to, co nám radil profesor na gymnáziu před maturitou: Když jste při studiu unaveni tak, že těžko vnímáte, položte hlavu na stůl a „vypněte mozek“ na pět, deset, maximálně patnáct minut (ale ne déle, mohlo by dojít k opačnému efektu, k ospalosti), dojde k překvapivému osvěžení a obnovení schopnosti vstřebávat další poznatky. S úspěchem jsme tuto metodu praktikovali.

4. Nic se nemá přehánět – všeho s mírou!

připravil Milan Lustig

(Převzato z: www.commons.wikimedia.org/wiki/File:Book_Reading_-_Peary_Charán_Sarkar_Street_-_Kolkata_2014-10-30_0169.JPG)

Sněm britských unitářů – příležitost se inspirovat?

Lucie Hrabánková, Kristýna Ledererová Kolajová, Petr Samojský

Tento text je naší společnou zprávou z letošního britského General Assembly, který se konal 10.–13. dubna v Birminghamu a kterého jsme se za NSČU zúčastnili. Před jejím sepsáním jsme si rozdělili okruhy, jimž jsme chtěli zprávu věnovat, a tak v ní najdete tři tematické bloky a zároveň vlastně i tři osobní pohledy na celou akci.

Divadelní zpracování historie velšského unitářství. (Všechna foto KLK.)

OBECNÉ POJETÍ SNĚMU

Kristýna Ledererová Kolajová

Již v úvodu je třeba zmínit, že sněm britských unitářů je strukturou i zaměřením programu velmi podobný sněmu unitářů amerických. Jistě není náhoda, že právě země s velmi dlouhou tradicí sněmů (v Británii se letos konal osmdesátý pátý, v USA devadesátý pátý), byť každá reprezentující trochu jiné unitářství, došly k jejich podobné formě a pojetí. Navíc je obě tyto země dokážou připravovat tak, že nejen pro vedení obcí, ale také pro velké procento běžných členů znamenají opravdu vrcholnou událost unitářského roku, kterou stojí za

to navštívit i jako host bez delegátských povinností. Pro mne to byly další pádné důvody, abych se systematictěji zamyslela nad tím, zda by se některé prvky těchto každoročních velkých unitářských akcí nedaly nějakým způsobem využít pro nás.

Jádrem každého britského sněmu je samozřejmě projednávání agenda. Skládá se z voleb a pak ze schvalování jednotlivých předem připravených návrhů, které mohou být velmi různorodé povahy – od záležitostí administrativních přes angažování se v sociální sféře až například po vydávání oficiálních prohlášení k nejrůznějším veřejným otázkám.

Banner Parade, slavnostní průvod vlajek sborů, asociací i různých unitářských zájmových skupin končil prezentací jednotlivých vlajek v hlavním jednacím sále.

Základem je každoroční volba prezidenta a pokladníka. Ten na rozdíl od prezidenta voleného pouze na jeden rok a bez možnosti opětovné kandidatury může být ve funkci až sedm let, případně i déle, pokud mu sněm udělí výjimku. Jednou za dva roky se pak konají volby poloviny členů osmičlenného výkonného výboru (orgán na úrovni našeho ústředního správního sboru).

Větší část agendy sněmu ovšem tvoří ony konkrétní návrhy, jejichž projednávání je výborně zorganizováno. Zájemci o diskusi mají připravené tři mikrofony (pro, proti, nerozhodnutý), u nichž se pravidelně a ve vymezeném čase střídají. Znění návrhů je známo předem – část z nich předkládá výkonný výbor tři měsíce před sněmem, další část členové sněmu nejpozději cca dva měsíce před sněmem. Měsíc před sněmem z nich vznikne přesné znění, které je zveřejněno jménem výkonného výboru předepsaným způsobem.

Britský sněm trvá čtyři dny (americký celkem osm) a každé dopoledne je věnováno agendě. Časový rozvrh je velmi striktně dodržován, všechna tato jednání britského sněmu (narozdíl od doprovodných programů) končí naprosto přesně.

Myslím, že je vhodné také uvést, kdo vlastně může být delegátem britského unitářského sněmu. Vezmeme-li to od nejdůležitějších osob, jsou to členové výkonného výboru, dále

prezident, viceprezident a pokladník (takzvaní Honorary Officers), všichni duchovní, dále za sbory s méně než třiceti členy staršími osmnácti let jeden delegát, za větší sbory dva delegáti a nakonec po jednom delegátovi za každou regionální asociaci (sdružení menších sborů v konkrétním regionu) a přidruženou společnost. Celkem může na sněmu hlasovat o něco více než tři sta unitářů (v Británii je nyní okolo sto sedmdesáti sborů). Zajímavý je institut čestného členství. Kterákoli unitářská osobnost může být navržena za zásluhy na čestného člena – schvalování probíhá na směnu –, a pokud je jí tento statut přidělen, stává se zároveň plnoprávným členem všech následujících sněmů. Na letošním byl takto jmenován Rev. Clifford Reed, mezinárodně známá osobnost.

Agenda ovšem není jedinou náplní sněmu, a to je podle mého názoru klíčová věc, z níž se můžeme hodně poučit. Podstatu tohoto přístupu vystihuje definice britského General Assembly, v níž se říká, že „sněm je příležitost setkat se u bohoslužeb, práce, vzdělávání se a zábavy“. To také vysvětluje, proč stojí mnoha řadovým členům za to, vydat se na sněm jako hosté. My jsme byli v roli takových návštěvníků a musím říci, že zpravidla jsem musela vybírat z několika souběžných zajímavých akcí: workshopů, představení projektů, setkání zájmových skupin. Pravda, ne vždy byla úroveň a zají-

Před jedním z plenárních zasedání.

mavost těchto doprovodných pořadů, z nichž jsem navštěvovala v průměru tři až čtyři denně (konaly se až na čtyřech místech najednou a celkem jich bylo během sněmu pořádáno třicet šest), tak vysoká, jak bych si představovala. Ovšem z obecného hlediska jsou takové formy sdílení zkušeností z vlastních projektů, workshopy pořádané na základě toho, čemu se jednotlivé sbory či skupiny unitářů věnují v praxi, neocenitelné. Můžete okouknout know-how, zeptat se na vše, co vás zajímá, a zpravidla v plénu narazíte na další zajímavé lidi, kteří třeba dělali obdobný projekt. Výměna zkušeností, názorů a připomínek, které pak zaznívají v diskusích, je nezpřírodě cennější než samotný obsah prezentace.

Myslím si, že podobná kombinace nejdůležitější události unitářského „pracovního“ roku s prezentací významných zdařilých projektů uplynulého období činnosti všech našich obcí by byla velice přínosná. Sněmu se zpravidla účastní laické i duchovní vedení obcí a aktivnější členové, takže nabídnout právě jim a právě na této akci inspiraci z toho nejlepšího, čím se zabývaly či zabývají obce ostatní, mi připadá nanejvýš vhodné.

ORGANIZACE SNĚMU POD DROBNOHLEDEM

Lucie Hrabánková

Letošní britský unitářský sněm se konal v budově hotelu Hilton-Metropolitan. Jak jsme se dozvěděli na místě, byl to třetí rok, kdy se sněm uskutečnil v hotelovém komplexu. Na předěších sněmech byly využívány budovy univerzit, ale z organizačních důvodů se přešlo na hotely, které mají hlavně tu výhodu, že se může vše konat pod jednou střechou. Díky tomu je celková organizace snazší a přehlednější. Zhruba měsíc před konáním sněmu jsme v písemné podobě obdrželi praktické organizační informace (včetně mapy okolí), přehledný program celého průběhu sněmu včetně rozvrhu jednotlivých přednášek, seznam všech členů sněmu a texty písní. Materiály pro projednávanou agendu nejsou účastníkům zasílány, ale bývají zveřejněny na webových stránkách GA, takže je delegáti mohou předem prostudovat, případně si je stáhnout.

Hotel byl čtyřhvězdičkový, umístěný v blízkosti letiště, s množstvím konferenčních sálů. Výhodou takto koncipovaného sněmu je především snadná a rychlá dostupnost všeho: ubytování, místnosti pro snídaně, obědy, večere

a občerstvení (káva a čaj), hlavní sál, kde se konalo slavnostní zahájení sněmu, všechna plenární jednání i oficiální zakončení, a samozřejmě další konferenční sály, kde souběžně probíhaly různé zaměřené přednášky, workshopy i například jednání zájmových organizací působících v rámci British Unitarian and Free Christian Churches (například Woman's League – Liga žen). Hotel byl v příjemném prostředí u parku, na který byl krásný výhled z proskleného konferenčního sálu používaného k pravidelným ranním duchovním shromážděním. (Velmi působivé bylo například shromáždění spojené se svátostí přijímání vedené Rev. Lewisem Connollym.) Díky celému komplexu pronajatých prostorů mají delegáti i ostatní účastníci sněmu mnoho možností se spolu setkávat, komunikovat a blíže se seznámovat při různých příležitostech. V recepci byli téměř neustále přítomni tři dobrovolníci z řad unitářů, kteří byli ochotní (a schopní) poradit a u nich byly k dispozici také další připravené materiály ke sněmu.

Ráda bych jmenovitě vyzdvihla několik akcí, které jsem osobně považovala za nejpůsobivější: V podvečer zahájení sněmu proběhla přehlídka vlajek jednotlivých sborů či organizací. Bylo velmi impozantní vidět desítky těchto dokonale propracovaných symbolů unitářské víry

a jistě by bylo zajímavé, kdyby i naše obce měly své vlastní vlajky – svůj znak, který by nějakým způsobem symbolizoval jejich tradici, směřování a hodnoty. Rovněž úžasné bylo didaktické divadelní vystoupení velšských unitářů o vzniku unitářství v jejich oblasti. Mělo tak vysokou úroveň, že jsme se zdráhali věřit britským kolegům, že jeho tvůrci i herci jsou běžní unitáři, bez profesionálního školení či zázemí. V rámci zakončujícího slavnostního shromáždění proběhlo krásně zpracované představení nově ordinovaných duchovních a rovněž těch, kteří odcházejí z aktivní služby. Na tomto programu mne zaujalo i to, jak přirozeným a vhodným způsobem byly do jeho průběhu zapojeny děti. Z doprovodných přednášek a workshopů patřily mezi tematicky nejzajímavější z mého pohledu: práce s mládeží, Unitarian Women's Group, prezentace historické společnosti, Earth Spirit, ICUU, projekt unitářské televize, program k 175. výročí unitářského časopisu *Inquirer a Help is at Hand* – průvodce jak vést obec či nějakou unitářskou skupinu. Zajímavý doplněk programu sněmu nabízela také Exhibiton Hall: výstavní místnost, kde byly po celou dobu stánky s informacemi různých unitářských asociací, projektů a aktivit. Rovněž zde probíhala takzvaná tichá aukce, dražba nových i použitých předmětů vě-

Poděkování duchovním odcházejícím do výslužby během slavnostního výročního shromáždění.

Nejdůležitější z programů byly doprovázeny početným unitářským pěveckým sborem.

novaných jednotlivci i sbory s cílem získat prostředky na dobročinné účely. Zastoupeny byly i stánky s upomínkovými předměty s unitářskou tematikou a antikvariát s knihami zaměřenými nejen na unitářskou, ale i duchovní literaturu (ceny byly víceméně dobrovolné a výtěžek byl rovněž určen na charitativní účely).

V rámci sněmu byl otevřený také obchůdek s knihami nakladatelství Lindsey Press a základní produkcí amerických unitářských nakladatelství. Každý den ráno vycházely noviny GA ZETA s aktuálními informacemi z dění sněmu. Součástí programu sněmu byl i večerní „social evening“ neboli společenský večer, kde při poslechu živého koncertu měli účastníci možnost se společensky seznamovat a bavit. Sněm britských unitářů je díky těmto všem doprovodným aktivitám skvělou společenskou unitářskou událostí s přesahem a obohacením pro všechny zúčastněné a potažmo pro všechny unitářské obce.

SNĚM JAKO MÍSTO VHODNÉ PRO SPIRITUALITU A DUCHOVENSKOU PRÁCI?

Petr Samojský

Na sněm britských unitářů, stejně jako u nás, jezdí vybraní delegáti, kteří reprezentují své obce. Ovšem sněmu se mohou zúčastnit nejen

oni, nýbrž prakticky kdokoli má zájem. Rozumí se bez hlasovacího práva, což znamená, že na jednáních nemůže hlasovat o probíraných otázkách. Účastníci si platí vše: registraci, cestovné, stravu, ubytování a ještě k tomu si na to berou dovolenou. „Proč tam chtějí být i za cenu vlastních nákladů?“, napadne českého unitáře, pokud se v minulosti zúčastnil některého ze sněmů NSČU. Naše sněmy jsou tradičně něco jako „dlouhá schůze“ – upovídané, statické, nudné. V posledních letech, pravda, se již dřívější schůzovní maratony dost změnily a jsou snesitelnější, ale stále asi platí, že účastníci se dostavují spíše z pozice odpovědnosti, než že by sněm vnímali také třeba jako duševní nebo dokonce duchovní povznesení.

Pro zodpovězení výše uvedené otázky je nezbytné zdůraznit, že unitářské sněmy v Británii jsou zcela jiné. Bez formálního jednání se samozřejmě neobejdou, ale to je proloženo mnoha jinými kulturními, duchovními a společenskými programy, takže celkový dojem rozhodně není a nemůže být „dlouhá schůze“. Daleko spíš by se tato událost dala popsat jako shromáždění unitářských přátel, protože tak to opravdu je. Lidé na sněmy jezdí rádi, protože atmosféra je vstřícná, podpůrná a přátelská; navíc se dozví spoustu nových věcí, dostane se jim nových

podnětů a inspirace, a když se vrací domů, cítí se obnovení a posílení. Jejich víra může být silnější o vjem sdílení smysluplné a duchem naplněné cesty.

A to nejen tím, co popsaly kolegyně výše. Sněm britských unitářů má totiž jako samozřejmou součást také duchovní program. Každý den začíná kratším, zhruba třicetiminutovým shromážděním, které má různé podoby a formy. Účastníkům může skvěle pomoci „naladit se“ na společnou „vlnovou délku“, zkrátka na unitářskou akci, jejímž důležitým smyslem je kromě řešení pracovní agendy, také posilovat společenství, sdílení příjemných chvil. K dispozici bývá meditační místnost a vrcholným bodem programu celého sněmu je nikoli agenda, ale slavnostní, do detailů vyprecizované duchovní shromáždění.

Na sněmu hrají velmi důležitou roli i samotní duchovní. Ti nabízejí po celou dobu konání sněmu nepřetržitou kaplanskou službu (to znamená dvacet čtyři hodin denně), takže kdykoliv někdo má cokoli, s čím by se na duchovního chtěl obrátit, má možnost a stačí jen přijít do improvizované kaple nebo zatelefonovat. Duchovní jsou také integrální částí všech jednání, byť v neformální rovině. A i oni sami mají v rámci sněmu svůj vlastní prostor – den a půl před jeho zahájením je zorganizováno setkání pouze pro duchovní. Na něm projednávají profesní záležitosti, plánují své aktivity a připravují programové části sněmu, které mají na starosti.

Jak již bylo zmíněno, duchovní sněm ovlivňují již svou přítomností: doprovázejí delegáty svých obcí, vedou programy či je nějakým způsobem podporují. Běžnému účastníkovi sněmu

může vlastně docela snadno uniknout jejich přítomnost a tím i význam, protože oni takřkajíc prolínají sněmovními a událostmi, ovšem jsou důležitým pilířem, bez něhož by prožitek běžných členů ze sněmu nebyl tak silný, jako například v Británii bývá.

Když poodhlédneme od osobní roviny, sněm britských unitářů má značně pozitivní dopad na život všech obcí, které jej vytváří a které reprezentuje. Je jejich hlasem a to je znát i na výstupech, jež z každého sněmu vycházejí. Jsou to jednak různé materiály, které putují do obcí, ale i stanoviska vůči událostem ve světě. Unitářství ve Velké Británii se více než například u nás snaží přispět k vývoji společnosti ze své svobodomyšlné duchovní podstaty.

Mezi britskými unitáři probíhá v současné době debata o možnostech úprav sněmů. Rokuje se o tom, zda by sněmy měly být delší nebo kratší, v cenově dostupnějších nebo dopravně dosažitelnějších místech, i o dalších otázkách. Naštěstí jsem mezi diskutujícími nepostřehl nikoho, kdo by si přál zúžit jejich sněm do jednoho dne úmorné „dlouhé schůze“ – od toho bych je chtěl ze všech sil odradit.

Závěrem chceme vyřídit a předat pozdravy od našich unitářských přátel z Velké Británie. Opravdu hodně účastníků sněmu nás oslovilo s dotazy na české unitářství, naši minulost, ale zejména plány do budoucnosti včetně Unitářské akademie, o níž se základní informace rozšířily ještě před naším příjezdem. Je dobré vědět a potvrdit si, že svobodomyšlná víra je živá a silná i v jiných zemích a pocítit to takřkajíc na vlastní kůži. Může nám to být zpětně posilou v přesvědčení, že naše úsilí je dobré a má smysl.

Projekt Flower Communion

Kristýna Ledererová Kolajová

V rámci světového unitářství nenajdeme mnoho věcí, kterými jsme je obohatili právě my, čeští unitáři. Na jeden podstatný přínos v liturgické sféře ale můžeme být právem hrdí – na rozšíření Květinové slavnosti, kterou dnes, téměř sto let po jejím vzniku, zná mnoho unitářů po celém světě a četné sbory ji pod anglickým názvem Flower Communion (tedy v podstatě „květinové přijímání“) také slaví.

Květinovou slavnost vymyslel a zavedl Norbert Fabian Čapek (možná inspirován americkou obdobou oslav dožínek?) v podstatě rok po ustavení Společnosti Svobodného bratrství. Poprvé byla uspořádána 24. června 1923, ještě pod názvem Květinová neděle.¹ Čapek chtěl jejím konáním připomenout rozmanitost lidí a zároveň zdůraznit, že mnohé mají společné. Slavnost neměla být náhražkou tradičního křesťanského přijímání; měla být svým způsobem něčím víc: nespojovat lidi v určité ideologii, nýbrž nabídnout prostor komukoliv dobré vůle. Je duchovním rituálem, ovšem přístupným každému, i lidem, kteří třeba nejsou a nikdy nebyli členy nějaké církve. Její symbolika je především oslavou lidství, byť křehká krása květin v ní zastupuje tím nejpřirozenějším způsobem i božskou tvůrčí sílu a zázrak života.

Za hranice České republiky se Květinová dostala zejména díky Čapkově ženě Máje, která emigrovala z okupovaného Československa v roce 1940 a tuto slavnost zavedla ve svém novém domovském sboru v Cambridge (USA). Poměrně brzy se začala slavit také v brooklynském unitářském sboru (od roku 1948), jehož členkou byla Charlotta G. Masaryková, i v dalších. K šíření Květinové slavnosti ve světě bezpochyby přispěl také smutný fakt, že její tvůrce N. F. Čapek byl v říjnu roku 1942 usmrcen v nacistickém koncentračním táboře v Dachau. Květinová slavnost je tak svým způsobem i každoroční připomínkou této unitářské osobnosti světové úrovně.

Na tento historický základ letos velmi zdařile navázaly dvě naše obce, pražská a International

Unitarian Church of Prague, které zorganizovaly u příležitosti 95. výročí vzniku Společnosti Svobodného bratrství společnou letošní Květinovou slavnost jako mezinárodní, se vzdálenou účastí jak předních unitářských osobností, tak četných zahraničních sborů a obcí. Pražská obec navíc k této příležitosti založila dvojjazyčnou webovou stránku www.flower-communion.cz, kde náš vklad světovému unitářství zpřístupňuje všem zájemcům bez ohledu na hranice. Stránky, zatím jednoduše a čistě koncipované, chce obec každým rokem rozšiřovat a postupně vytvářet významnou základnu i inspirační zdroj „květinových“ oslav nadnárodního společenství. Vzniká tak zároveň určitý středobod radosti ze sdílení společně prožitých chvil napříč celým unitářským světem. Je to však i cenná služba českému unitářství, protože je mezinárodně propagováno tím nejlepším možným způsobem. Přejme tedy tomuto projektu stejně úspěšné pokračování, jako byl jeho start!

Mezinárodní Květinová slavnost v pražské Unitarii. (Foto Ondřej Svatoš.)

¹ Norbert Fabian Čapek, *Náš symbol, Cesty a cíle 2*, 1933, s. 97.

V našich rukou

Sarah Tinker

(Prosloveno na slavnostním výročním duchovním shromáždění v rámci sněmu britských unitářů, 12. dubna 2017. Sarah Tinker je duchovní v londýnském sboru Kensington Unitarians, působí také jako členka strategické skupiny duchovních, která má starosti duchovní vedení a směřování organizace britských unitářů včetně duchovenské přípravy a zajištění sněmů.)

„Když dosáhnete určitého věku, začne pro vás být snazší pobavit malé děti. Stačí jim totiž říci, jak svět vypadal v době, kdy jste byli malí vy. Moje babička například měla suchý záchod na dvoře a v kuchyni jí pobíhala kuřata.“

(Foto z www.commons.wikimedia.org/wiki/File:Jgb-Sheep_in_country_cottage_yard.jpg?uselang=cs.)

Když dosáhnete určitého věku, začne pro vás být snazší pobavit malé děti. Stačí jim totiž říci, jak svět vypadal v době, kdy jste byli malí vy. Co jim můžete povědět? Moje babička například měla suchý záchod na dvoře a v kuchyni jí pobíhala kuřata. Měli jsme doma velice malou černobílou televizi, která měla jediný program. Měli jsme telefon, ale jen jeden a ten byl připevněný ke zdi. Děti v padesátých letech většinou měly jen dvoje oblečení, totiž školní uniformu a pak oblečení na doma. Možná měly ještě i nějaké oblečení do společnosti. Šaty ale byly obecně tak drahé, že musely dlouho vydržet a často je dědily mladší děti po starších. Jsem si jistá, že mnoho dětí zažilo to, co já: dostaly svět, který pro ně byl moc veliký, a musely do něj dorůst.

Každý z nás bude mít dříve nebo později nějakou podobnou zábavnou historku o „životě za starých časů“. Díky podobným historkám si však můžeme uvědomit prostou skutečnost. Věci se mění.

Nedávno jsem mluvila se skupinou našich mladých členů o tom, jaké změny by je mohly potkat v průběhu jejich životů. Oni si představovali například automobily, které se budou řídit samy, tělesné implantáty, které zlepší lidské zdraví a možnosti vnímání. Také hamburgery z proteinových náhražek a lidské posádky cestující na Mars. Nebo roboty, kteří sami obstarají mnoho pro lidi nudných činností a díky kterým budou mít lidé víc času na hraní zábavných videoher. Snažila jsem se na jejich odpovědi nereagovat příliš pesimisticky. Zažila jsem totiž

„Třeba Charlie Chaplin se zcela spletl, když v roce 1916 považoval kinematografii pouze za přechodný módní výstřelek.“

(Foto z www.commonswiki.org/wiki/Charlie_Chaplin?uselang=cs#/media/File:Charlie_Chaplin.jpg.)

už hodně podobných předpovědí, například že po nástupu počítačů a e-mailové komunikace z kanceláří zmizí papíry. Přesto se mi zdá, že se utápíme ve stále větším množství papírů. Máte podobný pocit?

Představte si, jak by bylo těžké vysvětlit nové technologie, jako jsou internet, bezkontaktní platby či chytré telefony, předchozím generacím. Předvídat budoucnost je složité, a proto každý, kdo se o to pokouší, může vypadat poněkud pošetile. Třeba Charlie Chaplin se zcela spletl, když v roce 1916 považoval kinematografii pouze za „přechodný módní výstřelek“. Manažer firmy Decca Records v roce 1962 odmítl spolupráci se skupinou The Beatles a tvrdil, že „hudební skupiny skončily, a zvláště čtyřčlenné kytarové formace nemají budoucnost“. Marconi, průkopník v oblasti radiotelegrafie, v roce 1912 prohlásil, že „příchod radiokomunikační éry zamezí válkám, protože odhalí jejich směšnost“. Ano, války jsou směšné. A srdcervoucí. Ale bohužel se jim nepodařilo zamezit. Alespoň dosud ne.

Nedávno jsem se setkala s mladým párem, abychom společně naplánovali jejich svatební obřad. Jejich radost a veselost mne donutily zamyslet se nad mým vlastním emocionálním stavem. Ten se tehdy dal popsat jako „poněkud zádumčivý“ – kvůli obavám z různých věcí uvedených níže. (Ale prosím, nenechte si pokazit náladu, pokud se problémy, které uvedu, nyní sami nezabýváte!)

- Změny klimatu a šokující neschopnost lidstva čelit jejich následkům.

- Ohrožení mnoha druhů živočichů a snižování druhové pestrosti následkem rostoucí lidské populace a likvidace přirozeného životního prostředí.

- Zásadní rozpor mezi kapitalistickým ekonomickým systémem, závislým na neustálém růstu, tedy na prodávání více a více věcí, a mezi skutečností, že žijeme na planetě s omezenými zdroji, kde zároveň musíme nějak nakládat s odpadem, který vyprodukujeme.

- Nevyhnutelný nárůst celosvětové migrace a způsoby, jakými mohou strach z tohoto fenoménu zneužívat lidé, kteří si přejí šířit nenávist.

- Možnost, že poměrně malé množství dramatických teroristických útoků, o kterých přináší média toužící především po senzaci podrobné zprávy, nás může v důsledku připravit o výsledky úsilí předchozích generací. Teroristické činy mohou sloužit jako argument pro omezování občanských práv a svobod, které byly dříve tak pracně získány.

Časy, ve kterých žijeme, některé z nás zneklidňují a vyvolávají v nás nepříjemné pocity. Díváme se do historie, protože máme strach, aby se neopakovala.

Asi byste se mnou asi souhlasili v tvrzení, že budoucnost je nejen neznámá, ale prostě dosud neexistuje. Jenže ačkoli naše pojetí víry odmítlo koncepty predestinace už před dlouhou dobou, v těžkých časech u sebe můžeme pozorovat tendenci k fatalistickému uvažování. V takových případech by místo pokusů předpovídat dosud neexistující budoucnost bylo možná lepší se ptát, co by mohlo vzniknout. Budoucnost není daná. Není předem daná pro nás jako pro jednotlivce, není daná pro unitářské hnutí ani pro náš svět jako celek. Dané jsou však naše schopnosti. A ty držíme v rukou. Každý z nás má

Budoucnost v našich rukou. (Obr. © Philcold | Imagio.cz | Dreamstime.com.)

potenciál ovlivnit to, co přichází. Můžeme se společně podílet na tvorbě budoucnosti, která se teprve zrodí.

Naše hnutí unitářů a svobodných křesťanů vznikalo v době zásadních změn. Reformace a nárůst odporu vůči konvencím byly součástí dramatických událostí a posunů v sociální, politické i ekonomické oblasti. Boj předchozích generací a jejich snaha o ustavení svobodného náboženského hnutí nás dovedly tam, kde nyní jsme. Jejich nedokončené úkoly jsou teď naše. A jaké by ty úkoly v 21. století měly být? V některých manažerských kruzích se mluví o tom, že poznávání smyslu vývoje organizace lze podpořit procesem vnímání toho, co je, a reagováním na to. Jaký by mohl být smysl našeho vývoje? Jak nás můžeme v tomto uspěchaném a složitém světě vnímat a jak na to reagovat?

Vážím si kolegů, kteří upozorňují, že množství unitářů platících členské příspěvky stále klesá. Mnozí známe sbory s vysokým věkovým průměrem a klesajícím počtem členů i budovy, které spíše než živá duchovní místa připomínají pomníky minulosti. Mnozí z nás vědí o sborech, které do deseti let pravděpodobně přestanou existovat. Můžeme mít pochybnosti o tom, zda naše hnutí přežije, obzvlášť zda přežije ve své současné podobě. Na druhé straně jsem si vědoma, že takové prohlášení může působit jako rouhání, obzvlášť zde, na akci, kam přijelo přibližně tři sta padesát našich členů. Lidí, kteří tomuto setkání obětovali svůj volný čas, těžce vydělané peníze či možnost být ve společnosti někoho jiného. Chtěla bych vám proto velice poděkovat za účast a za to, že jste tyto dny naplnili takovou energií. V této situaci se zdá být mé sýčkování opravdu nemístné.

Filozofický pohled „*sub specie aeternitatis*“, který poprvé popsal holandský filosof Baruch Spinoza a který můžeme přeložit jako „z hlediska věčnosti“, nám může posloužit jako připomínka skutečnosti, že všechny lidské snahy a instituce nakonec podlehnou zubu času. Vše jednou skončí, konci nelze uniknout. Díváme-li se na věci světa z takto dlouhodobé perspektivy, můžeme se ptát sami sebe, zda má něco na světě vůbec smysl. Ale také si můžeme říci, že když už existujeme, proč se nesnažit. Velký duch, jehož součástí všichni jsme, jak věřím, si s naším odchodem poradí. Ale zadívejte se prosím na chvíli na své dlaně. Zahýbejte prsty. Vy a vaše ruce jste zde právě teď. A uvědomte si, kolik dalších takových rukou a prstů je kolem vás. A pokud se vám ruce nezdají úplně vhodné pro tuto metaforu, pak prosím pomyslete na naše duše. Ať už zrovna spíme či bdíme, v našich mozcích se neustále odehrává něco zajímavého, vzruchy v nich tančí jako jiskry na pozadí noční oblohy. Život je pohyb a pohyb přináší změnu. Teorie systémů nás učí, že jedna změna i v té nejnepatrnější části systému přináší další změny v jiných částech téhož systému. Změny, které jsou nepředvídatelné! Budoucnost není daná předem.

My sami tvoříme jednotlivé a velmi malé částčky různých systémů. Domnívat se, že nad vlastními životy a nad organizacemi, ke kterým patříme, máme kontrolu, je lidské, i když ve skutečnosti to tak není. Nicméně jednat s vědomím, že naše chování a smýšlení má reálný dopad na svět, je zásadní. Protože ten dopad reálný je. I to nejmenší, co uděláme, náhodná setkání a slova, která se rozhodneme, či nerozhodneme vyslovit, mají určitý efekt. Dobrý, či špatný. A když se nyní dívám kolem sebe, na toto shromáždění jednotlivců, z nichž mnozí reprezentují unitářské skupiny po celé zemi, mám naději, že dovedeme přinést změnu.

Unitáři přítomní zde na sněmu tvoří více než deset procent z celkového počtu unitářů a svobodných křesťanů ve Spojeném království. Podle různých teorií, které se zabývají otázkami organizačních změn, je deset procent minimální počet, který umožňuje skutečnou transformaci. Nejen já často uvádím tento citát uznávané antropoložky Margaret Meadové: „Nikdy nepo-

chybuj o tom, že malá skupinka přemýšlivých a odhodlaných občanů dokáže změnit svět.“

V našem světě je tolik věcí, které můžeme jen sotva ovlivnit. Ale my unitáři máme cenné zdroje, které nám byly svěřeny a které můžeme nabídnout i širším skupinám, jejichž jsme součástí. Jde o dědictví našich duchovních předchůdců. Jsme společenstvím lidí, kteří spravují hmotné i finanční statky. Nabízíme velmi otevřený přístup ke zkoumání otázek víry a jsme součástí historie, která se odvíjí stále dál. Historie hledání jiných než zavedených způsobů uvažování, historie svým způsobem disidentské, a také historie odvahy čelit nespravedlnosti.

Mluvila jsem o tom, že některé sbory dost možná zmizí do deseti let. Ale také bych mohla mluvit o těch, kterým svého času reálně hrozil zánik a nyní vzkvétají. Předvídat budoucnost není snadné. Stejně tak není snadné nabídnout liberálním náboženským společenstvím v Británii jednadvacátého století nějaký návod, jak uspět a růst. Podle všeho se zdá, že ty kongregace, které mají úspěch, k němu docházejí velmi odlišnými způsoby. Ale jednu věc společnou mají, a totiž že se dokázaly obrátit ven, směrem k okolnímu světu, a zajímat se o to, co by od nich svět nejspíš mohl potřebovat.

Nemůžeme se odstříhnout od problémů našeho světa, a především bychom se o to neměli ani pokoušet. Může nás vést idea, že myslet máme globálně a jednat lokálně. Svůj smysl v řádu světa a v jeho vývoji nenajdeme tak, že se uzavřeme do sebe a budeme se zabývat pouze vlastními problémy. Ale ani ne tak, že se budeme pokoušet vyřešit všechny problémy světa. Někdy nám bohužel nezbyvá nic jiného, než být svědky utrpení druhých. Ale každý z nás má úkoly, kterých se může zhostit, a totéž platí pro každé z našich společenství. K jejich řešení se můžeme spojit s dalšími skupinami lidí, se kterými sdílíme podobné obavy a závazky vůči světu. Možná je důležitější vůbec něco dělat než to, o co konkrétně budeme usilovat. Když budeme používat svou schopnost lásky k tomu, abychom navázali spojení s ostatními, můžeme se s nimi pak o vše podělit. Právě v temných časech světlo ducha sílí, aby nám připomnělo, jaký potenciál v sobě má láska. Láska, kterou držíme v našich rukou.

Přeložil Matěj Fixl.

Minulost a současnost obce v Ostravě

Rozhovor s ostravskými unitáři

(Do rozhovoru se zapojili Hana Kupková (HK), Monika Janoščíková (MJ), Pavel Janoščík (PJ), Libor Mikš (LM), Josef Oršulík (JO) a Jaroslav Vlček (JV).

Jak dlouhá je tradice unitářství v Ostravě?

JO: Začala už za první republiky, Čapek sem občas jezdil. Několik organizací zde tehdy mělo vlastní budovu, kde příležitostně přednášel. Mělo to rozběh, který zanikl, když začala druhá světová válka. Po ní už to nebylo nijak valné, byť nějaké kontakty s Prahou byly, ale o tom osobně příliš nevím, to bych říkal věci, které znám jen z druhé ruky. Já jsem měl přímý kontakt s tehdejší Unitarií v Praze jediný: Vyzvedával jsem v Praze jednoho pána z Německa, který se zabýval rosekruciány, přičemž se ukázalo, že zná město mnohem lépe než já, a když jsme jeli okolo Unitarie, zastavil se zvoláním: „Die Unitarier!“ A hned, že se tam musíme podívat. Byli jsme tam tedy chvíli na návštěvě, přítomní unitáři se s ním bavili anglicky a byli velice zdvořilí a přátelští.

To se ale nijak netýkalo Ostravy, kde jsou skutečné počátky unitářství spojené teprve s rokem 1990 a s příchodem Vladimíra Strejčka do vedení NSČU. Ten se vzápětí se dostal do kontaktu s Otmarem Doležalem z obce v Brně. Otmar se ve vedení Unitarie za V. Strejčka dost angažoval a díky tomu, že jsem se s Otmarem dobře znal (byli jsme jako z jedné rodiny – znali jsme se cca od roku 1972, kdy jsem poprvé zavítal do brněnské Unitarie, kterou Otmar tehdy vedl), jsem byl přijatý za člena NSČU a rovnou s úkolem, abych zřídil unitářskou obec v Ostravě. Probíhalo to tím způsobem, že jsem nabízel astrologické lekce (na nic jiného nebyl čas) jednou týdně na dvě hodiny odpoledne, každou středu.

Takže vy jste již tehdy měl kolem sebe nějakou skupinu lidí, kterým jste přednášel?

Beseda s Tomášem Avramovem, vedoucím nakladatelství PROSVETA v Českých Budějovicích (Autorkou všech fotografií je Hana M. Kupková.)

**Schůzka astrologů
v ostravské Unitarii,
pravidelné setkání
Astrologické
společnosti
v Ostravě.**

PJ: Dovolím si do toho vstoupit. Já jsem tehdy v Ostravě zahájil svá vysokoškolská studia a začal zde ve vile bydlet. V té době to byl ještě normální dům, jen pro bydlení, ale pak zemřela jeho majitelka a dostal jej Josef. Žili jsme tedy dva v poměrně velké budově a Otmar nám dodal inspiraci, že by se tu mohla zřídit nějaká místnost pro Unitarii. Na základě toho začalo stěhování (a také bourání a přestavování), abychom zde vytvořili prostor pro veřejnost. Tak vznikla přednášková místnost pro astrologii. Všichni jsme se tehdy více či méně zabývali astrologií a dodnes sem za astrologií mnoho lidí chodí.

JO: Už tehdy jsme ale byli unitáři, nejprve přidružení k Brnu, ovšem po dvou letech nás oficiálně bylo již přes sedmdesát, osmdesát, a pravidelně chodilo tak patnáct až dvacet lidí. Vedení NSČU mne zde chtělo ustavit reverendem, ale to jsem odmítl. Nicméně již tehdy jsem dostával z ústředí nájemné, jako majitel vily. Myslím, že to bylo dva nebo dva a půl tisíce na měsíc, takové drobné peníze v porovnání s výdaji za provoz, takže jsem z toho neměl žádný prospěch.

Jaké byly tehdy vaše kontakty s Prahou?

JO: Pravidelně, jezdil jsem do Prahy jako zastupce Ostravy. Ostatní členové ale zřídka, jen zhruba jednou za rok na sněm.

A ty jsi Pavle byl také od počátku u této novodobé historie ostravského unitářství?

PJ: Ano. Byl jsem také u onoho „slavného“ Strejčkova hlasování o nové ústavě, to bylo dost nepříjemné překvapení. My jsme tehdy důvěřovali Otmarovi Doležalovi a tomu, jak nám věci vysvětlil, ale je fakt, že jsme neznali detaily. V podstatě jsme tedy přispěli k tomu, že se věci zkomplikovaly. Musím říct, že teprve až to skončilo, jsem začal chápat, co se vlastně stalo, a neměl jsem z toho dobrý pocit.

Ostrava tedy patřila mezi obce, které po nástupu Strejčka do vedení NSČU velmi rychle vznikly, ale pak byly zrušeny, když kauza Strejček skončila, je to tak?

LM: Ano, nicméně činnost tu existovala i předtím a pokračovala i poté. Jen to již nebylo pod hlavičkou NSČU, i když vila byla ještě nazvaná Unitaria. Přejmenování na Univers přišlo o dost později. To už jsem ji navštěvoval.

PJ: Přednášková místnost byla původně až ve druhém patře, v prvním bydlel Josef. Pak jsme ovšem upravili půdu a Josef se přestěhoval do těchto nově adaptovaných prostor. O patro níže zároveň z popudu Otmara vznikla knihovna. To bylo zhruba v letech 1996 až 1997. V patře s přednáškovou místností a knihovnou jsem tehdy ještě bydlel já s mou ženou, v ta-

Promítání
členky Moniky
Janošítkové a její
povídání o cestě
do Indie.

kovém maličkém pokoji, říkali jsme tomu „ve skříni“.

HK: Knihovnu jsme tenkrát výrazně rozšířili, a to především díky Radimu Prokopovi, který sem začal chodit a za čtyřicet tisíc korun z vlastních peněz nakoupil nové knihy. Také se výrazně podílel na celé rekonstrukci. Byl to zapálený a velice pozitivní člověk, pořádal přednášky, zval léčitelle...

JO: Ale nakonec zakotvil u katolické víry.

Knihovna tehdy byla otevřená pro i veřejnost?

HK: Ano, pracovala tu knihovnice.

JO: A když jsme za Strejčka začali dostávat nějaký příspěvek z Prahy, tak jsme v ní zavedli každodenní provoz, to už knihovnici dělala Hanka. Lidé chodili kdykoli.

LM: Byli to většinou lidé, co přišli na nějakou akci, zjistili, že tu je knihovna, a pak ji navštěvovali i mimo akce. Tehdy tu bylo rušno, téměř každý den nějaká akce probíhala a byly dost navštěvované.

HK: S kamarádkou z vegetariánské restaurace jsme tu každou středu vařily obědy. Prodávaly jsme je za třicet korun, chodilo sem okolo padesáti lidí. To byla pěkná doba.

LM: Tento vývoj trval zhruba do roku 2000, kdy se definitivně uzavřela záležitost se Strejč-

kem. Poté nastal postupný útlum a po roce 2005 to začalo odumírat.

HK: Radim tehdy odešel ke katolické církvi a zároveň lidé přestávali mít o nabízené aktivity zájem. Byli nabažení, také proto že přednášky i přednášející se opakovali. A tak jsme naplánovali rekonstrukci.

PJ: S Josefem se známe dlouho, nějakou dobu šly naše životní dráhy různými směry, ale pak jsme se zase spojili a společně koupili vodní elektrárnu s tím, že jejími výnosy budeme podporovat činnost zde, včetně té rekonstrukce. Je to sice o mnoho náročnější, než vypadala naše původní idea, ale začalo to fungovat. Tehdy jsem vlastně převzal starost o dům. Ten začal po smrti původní majitelky, za Josefa, sloužit lidem a v tom jsem řekněme pokračovatelem, to chci udržet a posunout dál. Začali jsme tedy s rekonstrukcí, která je v procesu již poměrně dost let, ale už jsou i vidět výsledky. Ovšem museli jsme se sem s ženou kvůli tomu nastěhovat, byť jsem původně myslel, že bude stačit dojíždět na víkend. To ale nešlo.

Po dobu rekonstrukce se provoz pro veřejnost přerušil?

HK: Já bych neřekla, my jsme se pořád scházeli, tak osm, deset lidí.

Kdy jsi přišel ty, Libore? A jak se přihodilo, že jste se znovu – a opět přes Brno – stali unitáři?

LM: Já jsem se s Josefem seznámil v roce 1997. Josef za mnou přišel na doporučení jednoho společného známého a začal mi nosit knihy. Ale do vily jsem chodil až zhruba od roku 2000, v době, kdy už právě byla činnost dost utlumená. Nicméně knihovna fungovala a pravidelně každý týden se zde scházela skupinka pěti, šesti lidí. Nějakou dobu to takto běželo, a pak Josef říkal, že se setkal s Jarmilou Plotěnou a že by bylo dobré, abychom se s ní poznali také. Vypravil jsem se tedy s Janou Černeckou do Brna. To byl první obnovený kontakt s tamní Unitarií, možná tak v polovině roku 2005. S Janou jsme byli první dva Ostravané, kteří vstoupili do brněnské obce jako členové (nějakým řízením osudu se ty přihlášky ale ztratily, takže jsem je pak asi o dva roky později vypisoval znovu). Jarmila pak přišla s nápadem znovu tady zřídit skupinu. Začali jsme to zvažovat, zajímavé pro nás bylo i to, že bychom znovu měli šanci na nějaký příspěvek, Josef vlastně tehdy celý provoz platil ze svého. Někdy mezi lety 2007 a 2008 tedy začali do Obce unitářů v Brně vstupovat další lidé, aby nás bylo alespoň pět a mohla vzniknout místní skupina. To se stalo myslím v roce 2008 a vzápětí jsme začali znovu

dělat program již jako Unitaria a pomalu se začala opět rozvíhat činnost.

Jarmila sem jezdila?

LM: Jezdila, ale jen občas, rozhodně ne každý týden, třeba třikrát, čtyřikrát za rok. My jsme zase někdy jeli do Brna, takže jsme byli v průběžném kontaktu, ale nebylo to tak, že by tu vedla program, měli jsme svůj. Natolik nám věřila, že dělala jen dohled.

Dva důležité kroky k tomu, abyste se stali obcí, byly dosažení určitého počtu členů a výběr duchovního.

LM: Oficiálně se požaduje dvacet členů pro založení obce a to tu dlouhou dobu nebylo. Pak se to navýšilo, ale zase přestali chodit ti počáteční, byť formálně členy zůstali. To se mi vnitřně zdálo nefér, chtít se stát obcí, když nemáme dvacet aktivních. Proto jsem to záměrně brzdil, dokud tato situace nenastala.

A jak došlo k tomu, že jsi se, Libore, stal vůdčí osobou zdejší skupiny a posléze i laickým duchovním?

LM: To byla taková z nouze ctnost, já jsem se tady o to nejvíce staral. Ostatní v uvozovkách chodili na program a úplně jim nezáleželo na tom, pod jakou hlavičkou se koná.

Přednáška Libora Mikše na téma *Zodpovědnost a odpovědnost*.

Obec zde existuje již téměř rok. Na vašem webu jsem našla poměrně podrobnou a zajímavou koncepci rozvoje, ale ta je už dnes zastaralá, týkala se období do vzniku obce. Logicky se musím zeptat, co tedy dnes? Můžete říct, co jste před rokem chtěli, co jste za ten rok stihli a jaké jsou vaše další plány?

LM: I když to teď nemáme sepsané, máme představu o tom, jak činnost rozvíjet. Hlavní cíl je, aby programů probíhalo více a více lidí na ně chodilo. Začali jsme zkoušet různé cesty propagace, nicméně zatím ne úplně účinné, ještě to nemáme dotažené. Momentálně se nám ale začíná rýsovat dost zajímavých akcí.

HK: Od května zde bude například jednu sobotu v měsíci astrologická společnost a s nimi pak od září například Štěpán Rak, dále improvizovaná hudba a další kulturní pořady.

Se vznikem obce a osamostatněním se podle mého názoru aktivní unitářské skupině otevírají výrazné nové možnosti. Vnímali jste to také tak?

LM: Přelom zde nebyl až tak hektický a myslím, že z pohledu běžného účastníka akcí se nic nezměnilo, vše probíhá v již dříve nastavených

hranicích. Pokud jde o užší a aktivnější členské jádro, tak jsme měli určité představy, jak dovybavit prostory, abychom mohli akce pořádat lépe, a důraz jsme chtěli klást nadále také na literaturu a knihy. Tedy dovybavit knihovnu novými tituly a knihy vydávat včetně pořizování překladů zahraniční literatury. To je jedna z našich priorit.

HK: S kolegyní novou knihovnicí plánujeme v nejbližší době provést inventuru knih, a pak i digitální katalogizaci.

MJ: Já z pozice běžné členky vnímám, jak je to tu od vzniku obce živější. Členové jsou obecně vyzýváni k větší aktivitě, k přípravě vlastních akcí, což je svým způsobem příjemné. Dřív bylo vše na Liborovi, ale například na posledním valném shromáždění jsem slyšela členy mnohem aktivněji než dosud přispívat svými názory.

PJ: Dům by vždycky sloužil lidem, bez ohledu na to, zda jsme, nebo nejsme obcí, ale tohle umožňuje rychlejší chod. Můžeme určitými finančními prostředky obce podpořit další etapy rekonstrukce, věci se mohou začít lépe a rychleji projevovat, aktivovat.

LM: Je to nyní více na nás, peníze jsou jen prostředek. Už nemůžeme například říkat, že

Vánoční setkání 2016.

Valné
shromáždění
Obce unitářů
v Ostravě 2017.

nepodáme propagační inzerát, protože na něj nemáme peníze. Teď se prostor otevírá a my se ho musíme naučit využívat.

Roste vaše obec?

LM: Ano. Sice nijak závratným tempem, ale přibývají noví lidé. Od založení obce máme dva nové členy.

Schválně jsem tuto otázku neupřesňovala, protože mě zajímá i růst, který se nedá postihnout čísly: povědomí o vás, akce, kvalita... Jak třeba konkrétně pracujete s veřejností?

LM: Širší veřejnost zde zatím unitářství příliš nevnímá, ale to je asi podobné po celé republice. Lidé většinou nevědí, že unitářství existuje. Ledy se pak lámou hůř, ale prolomit se dají. To je případ několika lidí, kteří sem chodí zatím jen občas, ale čím dál raději.

HK: Neřeší ani tak Unitarii, ale program a osobní duchovní vývoj.

Jaké využíváte způsoby propagace?

HK: Máme roznesené inzeráty v knihkupectví Artforum a v různých čajovnách, nyní začínáme s letáčky. Na základě informací z Artfóra už občas lidé z veřejnosti přijdou na přednášku. Plánujeme také propagaci v ostravském kulturním programu.

LM: Ačkoli nás považují za národ hluboce duchovní, vím, že spousta lidí nevidí smysl v tom se v duchovní oblasti organizovat, případně se v té které organizaci aktivně angažovat. Přesto si myslím, že naše organizace smysl má a má smysl hledat cesty.

Jaké máte v současné době programy?

LM: jeden pravidelný týdenní a další se koná zatím jednou měsíčně. Plus provoz knihovny a nějaké nárazové akce.

Ve střednědobých plánech toto považujete za dostačující, nebo máte nějaké další záměry?

LM: Mou představou je v dohledné době zvýšit frekvenci druhého programu na dvakrát měsíčně, ideálně na každotýdenní. Zároveň vidím velký potenciál i v tom, že za námi přicházejí další společnosti a skupiny a mají zájem pořádat své programy u nás. V této sféře máme myslím dobře nakročeno.

PJ: S Monikou uvažujeme, že bychom k domu přistavěli halu. Byla by primárně pro cvičení jógy, kterou se oba zabýváme, ale zároveň by se celkově zvýšila pestrost možných programů i návštěvnost domu. Nyní společně s vedením obce uvažujeme, jak vše propojovat. Na program konaný v hale může člověk čekat

Povídání po přednášce.

v knihovně a podobně. Ale to je dlouhodobý projekt a jeho formu ještě nemáme úplně dohládkou. Ovšem mohla by se tím rapidně zvýšit návštěvnost a to je dost důležité. Jen živý prostor dává smysl.

LM: Připravena je také rekonstrukce vstupní brány, protože přece jen kdo přichází poprvé, může při současném stavu znejistět, zda je tu správně.

PJ: S tím souvisí i záměr zřídit několik parkovacích míst před vilou. Do budoucna by návštěva vily měla ztratit současný punc „návštěvy u někoho doma“. Už samotným tvarem a provedením právě vstupních prostor. Teď to vše ale musí projít odsouhlasením v obci.

Základem fungující obce je práce jednotlivců, která ovšem často nemusí být úplně vidět. Proto chci dát slovo také panu předsedovi: Jak jste se vlastně k unitářství dostal a proč jste se rozhodl přijmout předsednický post a s tím spojenou zodpovědnost?

JV: Chodil jsem sem v podstatě od roku 2002 nebo 2003, zejména na přednášky léčitelů, pak i do knihovny a zhruba v roce 2010 či 2011 jsem se stal členem, ještě tehdy brněnské obce. Když vznikla obec v Ostravě, tak jsem byl osloven, zda bych se neujal předsednictví. Jako velký

problém zdejšího regionu a přeneseně i Unitarie vnímám, že je zde pro běžné lidi složité se uživit. Mají často dvě zaměstnání a velmi málo času jim zbývá na zájmové aktivity včetně duchovních. Víím, že to není jen o čase, ale zároveň je tu běžné, že se lidé své duchovní cestě věnují jen doma, nechodí do spolků nebo přijdou jednou za měsíc i méně. Proto je i ve vztahu k rozvoji obce těžké předvídat, co bude za rok.

HK: I proto nyní plánujeme četnější vztahy i návštěvy s podobnými duchovními skupinami. Může nám to oboustranně pomoci.

Na závěr se vás chci všech zeptat, co jste osobně od vzniku obce čekali, zda vaše očekávání došla naplnění a jak vidíte budoucnost ostravské Unitarie?

LM: Za sebe mohu říct, že co jsem očekával, se de facto naplnilo. Na jedné straně jsem si uvědomoval možnost lepšího profinancování, na druhou stranu dobře víím, že peníze vše nespraví, musí být i plán, koncepce a činnost. K tomu chci doplnit, že ten nápor administrativních a jiných věcí, které je třeba zejména na začátku udělat, byl větší, než jsem očekával, a stále mě dost pohlcuje. Nechci tím ani nikoho dalšího zatěžovat, spousta členů třeba netuší, že taková agenda existuje. Momentálně řeším

Setkání s příznivci.

například vybavení hasičími přístroji a podobné, vlastně banální, ale provozně důležité věci.

Momentálně naopak velmi pozitivně vnímám to, že se opravdu objevují noví lidé. Samozřejmě nemohu říci, že to bezprostředně souvisí se vznikem obce, ale nepřímo ano. Objevují se nové možnosti a zároveň už máme zázemí na to, abychom je realizovali. Ovšem je pravda, že lidé si dnes hodně vybírají, zůstalo jen malé procento původních zájemců (kvůli nasycenosti trhu i stále se menšícímu objemu volného času). Metody, které dříve fungovaly, dnes přestávají účinkovat. O to lépe musíme hledat, co nabídnout. Jsem přesvědčen, že stále je co nabízet, minimálně určitou úlevu od tohoto tlaku. V tom vidím do budoucnosti hlavní smysl – že lidé přijdou, najdou klid, naberou síly, a řeknou si, že má cenu sem chodit.

HK: Proto chceme časem nabízet například i meditace, tedy nejen programy k diskusí a komunikaci, ale i ke zklidnění. Založili jsme nový zpravodaj, jehož příprava mě osobně nyní velmi baví a naplňuje.

PJ: Já bych vyzdvihl zejména zdejší atmosféru. V minulosti jsme odmítali nabídky různých skupin, protože nenaplňovaly naši představu o tom, kdo by měl v domě být. Unitaria naopak v tomto splnila očekávání. Důležité pro mne je,

že každý, kdo přichází do Unitarie, se může cítit svobodný, to je pro nás největší deviza a ta se podle mého názoru v budoucnu ještě pozitivně projeví.

MJ: Já se pohybuji mezi různými duchovními směry a tradicemi, ale například mezi antropozofy nemohu bohužel každému sdělit, že jdu cestou jógy a podobně. V Unitarii je proto jedna z věcí, které nejvíce oceňuji, tolerance. A chci doplnit, že moc děkujeme Liborovi za jeho práci. On si může myslet, že některé věci nevidíme, ale my o nich víme a velmi oceňujeme, že do toho šel.

JV: Teď jsme ve fázi, kdy aktivně sami někoho oslovujeme, aby přišel, nebo aby u nás udělal přednášku, ovšem do budoucnosti bych byl rád, aby naopak kontaktovali lidé nás, zda by u nás mohli mít program.

JO: Pro mne je důležité čerpat vědomosti z knih, jsou zdrojem poznání, moudrosti i zásad, takže celý život usiluji o vydávání knih. To je pro mne dlouhodobý cíl a provoz knihovny s tím souvisí.

Obecně jsem ale realista. Nechci vše zvládnout rychle a najednou, ale uvědomuji si, že cokoli udělám, musí mít domyšlené důsledky. Do budoucna však s určitostí počítám s tím, že budeme dělat pokroky.

Rozhovor vedla KLK.

Odpočinek a relaxace

Milena Hosenseidlová

Dobrý den, milé děti,

Nedávno jsem si říkala, jak velikánskou práci muselo jaro udělat. Víte, když jsem sledovala jen to holé dřevo s pupeny, přemýšlela jsem o tom, co vše se tudy musí protlačit, aby to nakonec bylo zelené a plné květů. Inu, řeknu vám, že kdybych měla něco takového za úkol, vůbec bych si s tím nevěděla rady. Ale pro jaro je to hračka. Vytáhlo ze země trávu a květiny, ze stromů listy a poupata, poslalo sluníčko vysušit bláto a ohřát zem, aby mohly vylézt i ještěrky. Kam se podívám, tam je odvedený pěkný kus práce, už je téměř všechno připraveno pro příchod léta.

Jaro v přírodě zkrátka pracuje s nevidanou silou a houževnatostí. Možná je to i pro

to, že si v zimě příroda pěkně odpočinula. Takový odpočinek je věru důležitá věc. Po pořádném odpočinku máme totiž zase sílu něco dělat.

Tady je možná malý kámen úrazu, a sice jestli jde o odpočinek zasloužený. Někdy od dětí slyším, „já jsem unavený, unavená,“ a to ještě nezačaly ani nic dělat. Hodně práce, kterou bylo kdysi potřeba zvládnout, zastanou v současné době všelijaké stroje a přístroje, a tak opravdu jen na málokoho čeká nějaká pořádná dřina. Máme štěstí, že si obvykle můžeme v našem volném čase vybírat, co budeme dělat. A hlavně máme ten volný čas, to dříve také nebylo běžné. Lidé často chodí do přírody nebo hrají na

„Je potřeba zamýšlet se nad tím, co děláme a i jak dlouho to děláme a pro odpočinek zvolit nějakou zásadně jinou činnost.“ (Obr. © Blueringmedia | Imagio.cz | Dreamstime.com)

nějaký hudební nástroj, někteří sportují, možností je mnoho...

V poslední době jsem pozorovala jeden zvláštní úkaz, který začíná být čím dál tím rozšířenější. Mnohé děti totiž po školní výuce zvolí jako způsob trávení volného času opět sezení, třeba u počítače, což oproti škole není taková změna v činnosti, aby to přineslo kyžžený odpočinek, ale hlavně jejich tělo – svaly – zahálí. Hlava je naopak zavařená, protože toho má už za celý den dost, a přestože tělo příliš nepracovalo, člověk pocituje únavu. Když takový človíček podobně pokračuje ještě večer, ať už v práci, hrách, či jen obyčejném tlachání na počítači, jeho následný spánek je nedostatečný. Do školy tak přicházejí některé děti unavené již před začátkem vyučování. Jejich těla přitom ale trpí nedostatkem prospěšného pohybu a svaly zaostávají.

Doba se natolik změnila, že fyzická námaha se pro současného člověka může stát právě odpočinkem, relaxací. To si v první řadě uvědomují sportovci, kteří si pravidelně „dávají do těla“ a vnímají prospěšnost takového jednání. Ale i když nepůjde zrov-

na o dřinu, ale o docela obyčejnou práci, nějaké přerovnávání, činnost na zahrádce, pomoc v kuchyni, vyčištění něčeho..., to vše může svým způsobem působit jako odpočinek pro lidi zmožené přemýšlením a vymýšlením. Říkáme tomu vyčistit si hlavu. A navíc výsledky takové práce jsou obvykle vidět hned, člověk mívá dobrý pocit, co vše udělal, a někomu se může i lépe spát.

Je proto potřeba zamýšlet se nad tím, co děláme i jak dlouho to děláme a pro odpočinek zvolit nějakou zásadně jinou činnost. Když přeházíme kompost na zahrádce, pak asi není třeba spěchat do posilovny, lepší bude vzít si knížku na čtení. A pokud jsme zase četli a psali a porovnávali či počítali, pak je dobré vzít psa na procházku nebo kolo a jet se projet. Při přecházení z jedné činnosti do další schválně sledujte, jak jsou takové činnosti únavné. Kdo stále jen odpočívá, je nakonec unavený i z toho. A vězte, že z nicnedělání je únava nejhorší.

Přeji vám, aby se vám dařilo dobře pracovat i odpočívát, abyste nacházeli rovnováhu mezi činnostmi, a dokázali si tak užít obojí, protože i práce je někdy relaxace.

V našich rukou

Daniel Costley

(meditace, vhodná i pro responzivní čtení)

Věčný duchu, Velké Tajemství za našimi myšlenkami, Bože mnoha jmen a beze jména, v tuto chvíli a na tomto místě jsme vděční za toto unitářské společenství, za toto shromáždění a jeho potenciál.

V našich rukou spočívá možnost najít cestu k druhým, posílit přátelské vazby a vzájemnou oddanost.

Víme, že svět, ve kterém žijeme, je roztržistý, plný konfliktů, mučený strachem a spalovaný nenávisť.

V našich rukou spočívá možnost vytvořit mír, odstranit bariéry mezi námi a vystavět lepší cesty.

Svět, ve kterém žijeme, je však také plný krás. Je místem, kde dobro prospívá, kde život skýtá mnoho radostí, kde se nám dostává naplnění, a všeho potřebného k žití.

V našich rukou spočívá příležitost se této krásy držet, chránit ji před újmou a uchovat ji i pro následující generace.

Velký duchu života, dovol, abychom byli staviteli budoucnosti světa. Dej, ať jsme velkorysí a laskaví, poctiví a soucitní, a ať dokážeme zahrnout bezpodmínečnou láskou všechny, kdo ji postrádají.

V našich rukou spočívá budoucnost. Nechť se naše srdce a naše mysli spojí, aby tento svět učinily lepším.

Přeložil Matěj Fixl.

"Svět, ve kterém žijeme, je plný krás. V našich rukou spočívá příležitost se této krásy držet, chránit ji před újmou a uchovat ji i pro následující generace." (Foto © Agika7 | Imagio.cz | Dreamstime.com.)

Vydává:

Náboženská společnost českých unitářů, Karlova 186/8, 110 00 Praha 1, IČ: 00460524
Vychází 6x ročně.

Redakční rada:

PhDr. Jaroslava Dittrichová, Susan Goldberg, Petr Jirgl, ThDr. Karolina Sofia Pavala, PhDr. Kristýna Ledererová Kolajová, PhDr. Radovan Lovčí, MgA. Miloš Mášik, Ing. Pavel Sedlák

Garant čísla:

Rev. Mgr. Jarmila Plotěná

Grafická úprava a sazba:

Pavel Bosák

Tisk:

Nová tiskárna Pelhřimov, s. r. o., Krasíkovická 1787, 393 01 Pelhřimov

Kontakt:

kristyna-ledererova@unitaria.cz

Registrováno pod č. MK ČR E 20775.

ISSN 2339-1107

Za původnost a věcnou správnost příspěvků odpovídají autoři. Obsah příspěvků nemusí souhlasit se stanoviskem vydavatele. Všechna práva k obsahu příspěvků náležejí autorům a jakékoli jejich další užívání musí být v souladu s autorským zákonem.

Obrázek na první straně obálky: Hořící keř © Muradin | Imagio.cz | Dreamstime.com.

Obrázky na třetí straně obálky: Sněm NSČU 2017, Oslava Svobodného bratrství © Miloš Hlávka.

Obrázek na čtvrté straně obálky: Odpočinek © Parinmnparmar | Imagio.cz | Dreamstime.com.

